

MANJINSKI FORUM

Listopad 2009.

Broj 34/Godina VI

Hrvatski sabor o prijedlogu SDP-a, HNS-a i IDS-a da se u ustavne promjene unese mogućnost da pripadnici nacionalnih manjina, pored općeg biračkoga prava, imaju i posebno pravo birati svoje zastupnike

NAJVEĆE STRANKE U RASKORAKU OKO BIRAČKIH PRAVA MANJINA

HDZ se u odbijanju unošenja dodatnog prava glasa u ustavne promjene poziva na "stari" SDP navodeći saborske odluke iz vremena kad je SDP s koalicijskim partnerima imao većinu, dok zastupnici manjina podržavaju "novi" SDP koji sada predlaže tzv. pozitivnu diskriminaciju

Na 14. sjednici hrvatskog Sabora 22. listopada izražena je suglasnost i vladajuće koalicije i oporbe da se u Izvorišnim osnovama Ustava RH navedu sve 22 nacionalne manjine koje se navode i Ustavnom zakonu i koje biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor.

Teže ide s prijedlogom 52 zastupnika iz redova oporbe - SDP-a, HNS-a i IDS-a da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkoga prava, osigurava posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor, što je po važećoj odredbi članka 15. Ustava ostavljeno kao mogućnost. Vladajuća koalicija, s izuzetkom zastupnika nacionalnih manjina, tome se protivi. Također, Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav nije podržao SDP-ov, HNS-ov i IDS-ov prijedlog za dodatno pravo glasa manjina pozivajući se na neke ranije odluke Sabora. Odbor zaključuje da je nedvojbeno da birači imaju pravo i dužnost glasovati samo jedanput, što znači da ako su pripadnici nacionalne manjine mogu glasovati za jednu od listi političkih stranaka ili neovisnih kandidata u jednoj od izbornih jedinica, kao i pripadnici hrvatskoga, većinskog naroda ili za predstavnike nacionalnih manjina u posebnoj izbornoj jedinici.

I Odbor za zakonodavstvo je odbio uvođenje pozitivne diskriminacije kroz institut dvostrukog prava glasa zato što je "pravnim sustavom Republike Hrvatske osigurano poštivanje načela jednakosti na temelju općeg biračkoga prava, ali i poštivanje posebnih značajki i interesa pripadnika nacionalnih manjina kroz mogućnost da birajući upravo pripadnike nacionalnih manjina i to

u zajamčenom broju i neovisno o izbornim rezultatima, te interese i ostvaruju".

U Saboru je zaključeno da se ni o oporbenom ni o Vladinu prijedlogu nacrtu ustavnih promjena neće glasovati. Osnovana je međustranačka radna skupina, koja bi trebala izraditi zajednički prijedlog ustavnih promjena. U jedanaesteročlanjoj skupini je i **Milorad Pupovac** (SDSS).

Šeks: HDZ JE ZA STATUS QUO; Radin: TO JE UDAR NA KOALICIJU

Potpredsjednik Sabora **Vladimir Šeks** ponovio je na saborskoj sjednici da je HDZ u načelu protiv prijedloga oporbe da se pripadnicima nacionalnih manjina uz opće, Ustavom zajamči i posebno biračko pravo. Šeks je podsjetio da je to pitanje Hrvatski sabor već jednom raspravio i to u vrijeme kad je SDP zajedno s koalicijskim partnerima imao parlamentarnu većinu, kako je naglasio, te da je tada zaključeno da je posebno pravo biranja zastupnika nacionalnih manjina konzumirano Ustavnim zakonom iz 2003. godine. "Prema tome ostaje status quo", rekao je Šeks a iz saborskih klupa je intervenirao zastupnik talijanske nacionalne manjine **Furio Radin** koji je podsjetio Šeksa na koalicijski sporazum HDZ i zastupnika manjina u kojem se HDZ obvezao da će s koalicijskim partnerima razmotriti pitanje razrade posebnog biračkoga prava kroz zakone, te je stav kojeg je Šeks iznio protumačio kao udar na koaliciju HDZ-a s manjinskim zastupnicima.

"U tom sporazumu stoji da će se razgovarati o tom pitanju", odgovorio je Šeks Radinu dometnuvši kasnije da "postoje

(Nastavak na stranici 2)

Predsjednik Vijeća Češke nacionalne manjine grada Daruvaru **Damir Malina**

DVOJEZIČNOST OPET STANUJE U DARUVARU

*Novim statutom grada Daruvara definirano pravo na tri gradska vijećnika češke nacionalne manjine, na jednog dogradonačelnika Čeha, definirana je uporaba češkog jezika u naseljima **Dojljani, Ljudevit Selo, Donji Daruvar, Gornji Daruvar i sam grad Daruvar** što nije prije bio slučaj. Definirano je i gdje će se postaviti dvojezične ploče, te uporaba i isticanje simbola češke nacionalne manjine, financiranje vijeća i zapošljavanje*

• **Konačno je došlo do promjene Statuta grada Daruvara kojim je između ostaloga vraćena tako dugo tražena dvojezičnost. Kako je do toga problema uopće došlo?**

Do 1993. godine u gradu Daruvaru je bila službeno na snazi ravnopravna uporaba češkog jezika. Dakle i u jeku Domovinskog rata na zgradi gradske uprave su bile dvojezične table i na hrvatskom i na češkom jeziku. No, tada, nakon preustroja lokalne uprave, ukidanja bivših općina više se nisu vratili ti dvojezični napisi, a skinute su i ostale dvojezične ploče što znači da je faktički dvojezičnost i ukinuta. Savez Čeha u RH sa sjedištem u Daruvaru je često ovaj problem isticao ali uzalud jer nije bilo političke volje da se on i rješava. Tek 2003. godine kada su uvedena vijeća nacionalnih manjina Vijeće češke nacionalne manjine grada Daruvara je počelo razgovore s gradskom upravom tražeći da se vrate stečena prava koja su na snazi bila do 1993.

STAROJ GRADSKOJ UPRAVI NI 19 POSTO ČEHA NIJE BILO DOVOLJNO ZA UVOĐENJE DVOJEZIČNOSTI

• **Da li ste u tome imali podršku izvan vaše jedinice?**

Treba reći da smo podršku za to imali sa središnje razine državne vlasti, međutim lokalna

(Nastavak na stranici 4)

Daruvarsko Gradsko vijeće opet na češkom

NAJVEĆE STRANKE U RASKORAKU OKO BIRAČKIH PRAVA MANJINA

(Nastavak sa stranice 1)

različiti modaliteti o kojima se još teba raspravljati", ali i da je načelno stajalište HDZ-a da se u tom pravcu ne mijenja Ustav. "Ni jednim ustavom u Europi nije utvrđeno dodatno pravo glasa za pripadnike nacionalnih manjine", tvrdi Šeks navodeći da postoji samo zakonom utvrđeno pravo u Sloveniji za Mađare i Talijane, te u Rumunjskoj gdje se kroz specifični model rješava pitanje zastupljenosti Mađara u parlamentu.

Furio Radin je kasnije govoreći u ime Kluba nacionalnih manjina poručio Šeksu da je potpisao jedan dokument u ime Odbora za Ustav i poslovnik kojim, zapravo, prekida koaliciju s većinom pripadnika nacionalnih manjina. Radin je to pojasnio rekavši da Ustav daje pravo da nakon općeg prava glasa pripadnici nacionalnih manjina mogu glasati posebno za svoje zastupnike. "Nakon toga što to tako jasno piše u Ustavu, vi ste potpisali da ćemo o tome raspravljati, a iz vašeg govora, kad ste govorili u ime Kluba HDZ-a, proizlazi vrlo jasno da ste vi o tome već odlučili", rekao je Radin.

Milanović: KLJUČNO JE POSTOJI LI VOLJA DA SE MANJINAMA DADE DODATNO PRAVO GLASA?

U ime predlagatelja javio se **Zoran Milanović** (SDP) koji je ispravio Šeksa navodeći da ima još država s dodatnim pravom glasa, te je primijetio nema ni jedne države koja, poput Hrvatske, ima toliko nacionalnih manjina u preambuli Ustava. "Dakle tu prihvaćamo jedan standard, ali kad je u pitanju dodatno pravo glasa onda, vjerujem, iz nekih manje iz domoljubnih a više iz interesnih motiva, to odričemo", rekao je Milanović. "Pitanje ovdje glasi: Postoji li volja da se to pravo nacionalnim manjinama omogući ili ne?" Pripadnicima nacionalnih manjina se može dopustiti odnosno dati dodatno pravo glasa, ponovio je Milanović odredbu iz Ustava, pa je dodao da od te konstatacije do njenog ostvarenja je samo malen korak - za onoga koji to želi.

Pupovac: PRIJEDLOG SDP-a, HNS-a i IDS-a JE DOBAR

Zastupnik srpske nacionalne manjine **Milorad Pupovac**

(SDSS) je prijedlog 52 zastupnika ocijenio dobrim. "Čak bi se moglo reći da je to i nužan prijedlog zbog prakse koju smo do sada imali: Ako pripadnici nacionalnih manjina žele glasati za svoje manjinske zastupnike, onda se moraju odreći svog općeg biračkog prava, a to je apsolutno protivno Ustavu RH i tek toga nema nigdje - ne samo u Europi, nego i u svijetu", rekao je Pupovac. SDSS misli da tokom rasprave o ustavnim promjenama treba ići na to da se opće biračko pravo zajamči svim biračima u RH tijekom parlamentarnih izbora, a da se posebno zajamči onima koji žele to biračko pravo prakticirati ili ga smatraju važnim za ostvarivanje dijela svojih posebnih prava, u ovom slučaju kao pripadnika nacionalnih manjina. To ne znači da će to činiti svi nego će to činiti oni koji smatraju da je to za njih posebno važno, naglasio je Pupovac te je nastavio s nabravanjem potrebnih mjera: "Prvo, mi mislimo da se treba izbjeći činjenicu da se na biračkim mjestima krši princip tajnosti kada ljudi dolaze u prostor u kojem treba glasati; drugo, treba izbjeći momente segregacije kad se ljudi trebaju opredjeljivati oko toga hoće li glasati na osnovu općeg ili na osnovu posebnog biračkog prava; i treće treba apsolutno zaštititi opće biračko pravo, a institut posebnog biračkog prava ne definirati kao nešto što se može, nego nešto je jasno i nedvosmisleno definirano zakonom."

Pusić: DOK JE DISKRIMINACIJE - BIT ĆE I POTREBE ZA POSEBNIM PREDSTAVLJANJEM NACIONALNIH MANJINA

Predsjednica HNS-a **Vesna Pusić** je podsjetila na razloge zašto uopće predstavnici nacionalnih manjina sjede u Saboru. "Razlog za to je kolektivna spoznaja da u našem društvu postoji diskriminacija temeljem etniciteta. Da toga nema, i da smo mi uvjereni da toga nema, ne bi bilo nikakvog razloga da postoje rezervirana mjesta za predstavnike nacionalnih manjina. Naš cilj je da s vremenom dokinemo bilo kakvu diskriminaciju etniciteta i tada će se izgubiti potreba i za posebnim predstavljanjem nacionalnih manjina. Ali, dok smo svi skupa svjesni da to postoji

- dotle postoji i potreba da nacionalne manjine budu posebno predstavljene. Prema tome i ovo dopunsko pravo glasa je isto tako privremeno dok postoje posebni predstavnici nacionalnih manjina u parlamentu. Činjenica da mi tako pokušavamo suzbiti etničku diskriminaciju u našem vlastitom društvu ne može biti podloga da se građanima, koji su ujedno i pripadnici nacionalnih manjina, oduzme njihov političko pravo glasa. Jer, svaki od njih može biti konzervativac, socijaldemokrat, liberal, može biti politički što god hoće kao i svaki Hrvat", rekla je Vesna Pusić.

Lesar: PRIJEDLOG SDP-a, HNS-a i IDS-a IDE ZA TIM DA DOBIJU GLASOVE; Bauk: MANJINSKIH GLASAČA JE TOLIKO DA MOGU IZABRATI JEDNOG ZASTUPNIKA NA OPĆIM LISTAMA

Nezavisni saborski zastupnik **Dragutin Lesar** je najavio da neće podržati dvostruko pravo glasa pripadnika nacionalnih manjina. On je podsjetio da u slovenskoj skupštini dva zastupnika nacionalnih manjina ne sudjeluju u stvaranju parlamentarne većine nakon izbora, nego tek kad je ona stvorena priklanjaju se vlasti ili oporbi. "A u Hrvatskoj su se prvi svrstali zastupnici nacionalnih manjina. Oni bi trebali biti zadnji i ne bi smjeli bit odlučujući u stvaranju parlamentarne većine", tvrdi Lesar. Izbor posebnih zastupnika nacionalnih manjina, kaže Lesar, u stvari znači priznanje velikih stranaka da nisu spremne zastupati interese nacionalnih manjine i za to manjinama trebaju njihovi posebni zastupnici. "S obzirom da uvijek fali glasova na parlamentarnim izborima SDP, HNS i IDS očekuju da će pripadnici nacionalnih manjina glasati baš za njih i ničeg drugog iza njihova prijedloga nema", zaključio je Lesar.

Replicirao mu je **Arsen Bauk** (SDP) kazavši da je u 12. izbornoj jedinici, kad se izuzmu glasači srpske nacionalne manjine, koji u nekim varijantama i ne bi imali dvostruko pravo glasa, bilo svega 19 glasova što bi, da su oni imali dvostruko pravo glasa i da su svi glasali za jednu stranku, bilo dostatno za izbor samo jednog zastupnika.

Na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina ("Narodne novine" 155/02) članka 35. stavak 4. i članka 36. stavak 8., Savjet za nacionalne manjine na svojoj sjednici održanoj 23. 10. 2009. godine donio je

KRITERIJI

ZA UTVRĐIVANJE FINACIJSKE POTPORE ZA PROGRAME NEVLADINIH UDRUGA I USTANOVA NACIONALNIH MANJINA

Ovim kriterijima utvrđuju se pravila i pretpostavke koje nevladine udruge i ustanove nacionalnih manjina (u daljnjem tekstu udruge i ustanove) trebaju ispunjavati pri zahtjevu za dodjelu financijske potpore za programe ostvarivanja kulturne autonomije nacionalnih manjina, iz sredstava

Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Pri utvrđivanju financijske potpore za programe udruge i ustanova primjenjivat će se opći i posebni kriteriji i to:

OPĆI KRITERIJI

1. Poticati i pružati financijsku potporu za ostvarivanje kulturnih i informativno-izdavačkih programa udruge i ustanova, koje artikuliraju većinu djelatnosti manjinskih zajednica, te izražavaju potrebu za očuvanjem etničkog, kulturnog i jezičnog identiteta, a istovremeno znače doprinos kulturnom, društvenom i gospodarskom razvitku Republike Hrvatske, te njihovoj integraciji u hrvatsko društvo, vodeći računa o broju pripadnika nacionalnih manjina, broju članova udruge i ustanova koje okupljaju, dužini djelovanja, te dosadašnjem radu.

2. Održavati i podizati dostignutu razinu ostvarivanja etničkih prava koja su značajna za pripadnike nacionalnih manjina;

3. Poklanjati posebnu pozornost kulturnom amaterizmu i ustanovama kulture zbog njihove važnosti u očuvanju etničkog identiteta;

4. Podupirati programe koji doprinose unapređivanju tolerancije i uspostavljanju multietničkog i multikulturalnog povjerenja;

5. Provoditi zaključke i odredbe ugovora i sporazuma o zaštiti prava nacionalnih manjina kojih je potpisnik Republika Hrvatska.

POSEBNI KRITERIJI

1. Zahtjev za dodjelu financijske potpore mogu uputiti udruge i ustanove koje su upisane u Registar udruge i registar ustanova Republike Hrvatske, te aktivno djeluju u Republici Hrvatskoj, naj-

manje 24 mjeseca prije podnošenja zahtijeva, a u čijem sastavu ima najmanje 20 članova deklariranih pripadnika nacionalne manjine.

2. Financijska potpora utvrđivat će se prema predloženim programima udruga i ustanova, vodeći računa o broju pripadnika nacionalnih manjina koje okupljaju, razgranatosti kulturnih društava i drugih udruga - članica na lokalnoj razini, te dužini kontinuiranog djelovanja.

3. Predloženi programi udruga i ustanova analizirat će se i ocjenjivati prema dosadašnjim ukupnim rezultatima udruga i ustanova, kvalificiranosti nositelja programa, stvorenim pretpostavkama za realizaciju programa i značenju programa za pripadnike nacionalnih manjina na određenom prostoru /mjesto, grad, općina, županija/.

Udruge i ustanove koje po prvi puta podnose zahtjev za financijsku pomoć uz prijavu prilažu dokaz o dosadašnjem djelovanju..

4. Prednost će imati udruge i ustanove, te njihovi programi koje okupljaju većinu pripadnika pojedine nacionalne manjine, odnosno one koje su kroz duže vrijeme ostvarivale značajne rezultate u očuvanju etničkog i kulturnog identiteta, poticale pripadnike svoje nacionalne manjine na tolerantno i usklađeno djelovanje unutar svoje nacionalne manjine, te vodile računa o ukupnoj racionalizaciji i štednji.

5. Prilikom ocjene predloženih programa, vodit će se računa o kvaliteti predloženog programa te njegovoj održivosti.

6. Udruge i ustanove koje su podnijele zahtjev za dodjelu financijske potpore moraju:

- promicati vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske.
- dostaviti odluke posljednje izborne skupštine o odgovornim osobama, te uvjerenja o nekažnjavanju odgovornih osoba;
- dostaviti izvješće o financijskom poslovanju za prethodnu poslovnu godinu, osim ako takvo izvješće nisu dostavile u redovnom izvještajnom postupku, (bilanca, skraćeni račun prihoda i rashoda za razdoblje od 01.01.do 30.09 tekuće godine);
- ovjerene obrasce iz FINA-e: PR-RAS-NPF i S-PR-RAS-NPF;
- OIB, registarski broj o upisu u registar udruga i registarski broj iz Registra neprofitnih organizacija u Ministarstvu financija.

7. Raspoređena sredstva za financijsku potporu programima doznačivat će se na temelju kontinuirane analize Savjeta za nacionalne manjine, pri čemu će se voditi računa da li se programi ostvaruju planiranom dinamikom.

8. Raspoređena sredstva usklađivat će se kontinuirano s ostvarivanjem programa. Udruge i ustanove su obvezne vratiti akontirana sredstva za programe koji nisu ostvareni, a u slučaju da se sredstva ne vrate

daljnje financiranje te udruge i ustanove se obustavlja.

9. Programima koji su djelomično ostvareni, financijska će se potpora smanjiti razmjerno neizvršenom dijelu programa.

10. Udruge i ustanove su dužne vratiti sredstva ako u međuvremenu u potpunosti osiguraju sredstva iz drugih stavaka Državnog proračuna Republike Hrvatske za isti program, koji se financira putem Savjeta za nacionalne manjine.

11. Udruge i ustanove kojima je odobrena financijska potpora za programe, a koje odbiju dodijelenu financijsku potporu, gube pravo financijsku potporu za sljedeće dvije godine.

12. Iznimno, Savjet za nacionalne manjine će voditi računa o specifičnim problemima pojedinih udruga i ustanova, te pri dodijeli financijske potpore uzeti u obzir ove specifičnosti.

13. U ocjenjivanju predloženih programa primjenjivat će se "Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga"

(NN 16/07).

Ovim kriterijima uređuju se standardi za pojedine vrste troškova kod svih nacionalnih manjina za programe informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma, kulturnih manifestacija i režijskih troškova.

U analizi prijedloga programa udruga i ustanova polaziti će se od ovih kriterija za pojedine vrste programa:

I. INFORMIRANJE I IZDAVAŠTVO

1. Informiranje

Standardni oblici informiranja

- vrste predložene tiskovine (dnevne novine, tjednik, mjesečnik, dvomjesečnik, tromjesečnik, godišnjak);
- broj primjeraka i termini izlaska iz tiska;
- format, broj stranica, vrsta fotografija;
- sadržaj tiskovine s najmanje 2/3 autorskih priloga;
- redakcija - glavni urednik, njegove novinarske i opće stručne kvalifikacije, stalni suradnici, radni prostor, dopisništva;
- specifikacija troškova - prihodi i rashodi
- prodajna cijena, način distribucije, razmjena;
- ISSN broj.

Režijski troškovi priznavat će se do 20% od odobrenog iznosa. Neće se financirati tiskovine čiji prilozi iz drugih tiskovina prelaze 1/3 ukupnog opsega tiskovine.

Neće se financirati one tiskovine koje u impresumu nemaju

(Nastavak na stranici 10)

Vlada raspisala

DOPUNSKI IZBORI 6. PROSINCA

Hrvatska vlada je na svojoj sjednici 22. listopada donijela odluku da se u nedjelju 6. prosinca ove godine održe dopunski izbori za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave te dopunske izbore za zamjenike općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina i pripadnika hrvatskog naroda, u onim jedinicama u kojima u redovnim izborima nije osigurana zastupljenost nacionalnih manjina i pripadnika hrvatskog naroda, zajamčena Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i statutima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U općinama, gradovima i županijama u kojima nije postignuta odgovarajuća zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu broj članova predstavničkog tijela povećat će se do broja koji je potreban da bi odgovarajuća zastupljenost bila ostvarena, a izabranim će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji su bili kandidirani na izbornim listama, a nisu izabrani, po redu prema razmjernom uspjehu svake liste što utvrđuje predstavničko tijelo. U tim jedinicama, podrazumijeva se, neće se raspisati dopunski izbori.

U jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koje nisu uskladile svoje statute s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, kao ni s izbornim zakonima, dopunski izbori će se raspisati, stoji u vladinim odlukama, nakon što se utvrdi potreban broj predstavnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja prava na zastupljenost, odnosno srazmjernu zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima.

Za Županijsku skupštinu **Osječko-baranjske županije**, općinska vijeće općina Tounje (Karlovačka županija), Sirač i Velika Pisanica (Bjelovarsko - bilogorska županija), Viškovo (Primorsko-goranska županija), Jasenice (Zadarska županija), općine Ružić (Šibensko-kninska županija) birat će se po jedan predstavnik srpske nacionalne manjine.

Zamjenik župana, predstavnik srpske nacionalne manjine, birat će se u **Sisačko-moslavačkoj županiji**. U istoj županiji u gradu Hrvatska Kosatnjica birat će se zamjenik gradonačelnika predstavnik srpske nacionalne manjine, a birat će se i zamjenici općinskih načelnika predstavnici srpske nacionalne manjine u općinama Hrvatska Dubica, Majur i Sunja. U općinama Dvor i Gvozd birat će se zamjenici općinskih načelnika predstavnici hrvatskog naroda.

U **Karlovačkoj županiji** u gradovima Ogulinu i Slunju birat će se

zamjenici gradonačelnika predstavnici srpske nacionalne manjine. Isto predstavnici srpske nacionalne manjine birat će se za zamjenike općinskih načelnika u općinama Barilović, Lasinja, Rakovica i Saborsko, a u općini Krnjak za zamjenika općinskog načelnika birat će se predstavnik hrvatskog naroda.

U **Koprivničko-križevačkoj županiji** u općinama Rasinja i Sokolovac za zamjenike općinskih načelnika birat će se predstavnici srpske nacionalne manjine.

U **Bjelovarsko-bilogorskoj županiji** za zamjenika župana birat će se predstavnik srpske nacionalne manjine. U istoj županiji u općinama Đurovac, Sirač i Velika Pisanica birat će zamjenici općinskih načelnika predstavnici srpske nacionalne manjine.

U gradu Vrbosko (**Primorsko-goranska županija**) za zamjenika gradonačelnika birat će se predstavnik srpske nacionalne manjine.

Zamjenik župana **Požeško-slavonske županije** birat će se između predstavnika srpske nacionalne manjine, isto kao i zamjenici gradonačelnika u gradovima Lipiku i Pakracu.

U općinama Dragalić i Okučanima u **Brodsko - posavskoj županiji** zamjenici općinskih načelnika birat će se među predstavnicima srpske nacionalne manjine.

Za zamjenika općinskog načelnika u općini Gračac (**Zadarska županija**) birat će se predstavnik hrvatskog naroda, a za zamjenika načelnika u općini Lišane Ostrovičke u istoj županiji birat će se predstavnik srpske nacionalne manjine.

Zamjenik župana u **Osječko-baranjskoj županiji** birat će se među predstavnicima srpske nacionalne manjine, isto kao i zamjenik gradonačelnika u Belom Manastiru, te zamjenici načelnika u općinama Darda, Levanjska Varoš, Podgorač, Popovac i Viljevo. U općinama Draž i Ernestinovo za zamjenika načelnika birat će se predstavnici mađarske nacionalne manjine, a u općini Erdut predstavnik hrvatskog naroda.

Zamjenik župana **Šibensko-kninske županije** birat će se između predstavnika srpske nacionalne manjine, isto kao i zamjenik gradonačelnika Skradina.

Zamjenik župana **Vukovarske županije** birat će se između predstavnika srpske nacionalne manjine, isto kao i zamjenik gradonačelnika Vukovara, te zamjenici načelnika općine Stari Jankovci.

U Poreču (**Istarska županija**) zamjenik gradonačelnika birat će se između predstavnika talijanske nacionalne manjine, isto kao i zamjenik načelnika u općini Tar - Vabriga - Tore - Abrega.

DVOJEZIČNOST OPET STANUJE U DARUVARU

(Nastavak sa stranice 1)

uprava u Daruvaru se o te naše zahtjeve uporno oglašivala. Gradska uprava je priznavala dvojezičnost samo u nekim prigradskim naseljima gdje žive Česi, ali ne i u samom gradu Daruvaru što je nama bilo apsurdno da se dvojezičnost niječe upravo tamo gdje su sve važne upravne institucije. Samo da podsjetim da u gradu Daruvaru živi gotovo 19 posto Čeha što je dovoljan postotak za uvođenje dvojezičnosti.

• **Kako se prema tome odnosio stari statut grada?**

Gradsko vijeće grada Daruvara 3. veljače 2006. usvojilo je Statut s kojim je češka nacionalna manjina bila vrlo nezadovoljna jer nisu bila cjelovito definirana ni ispoštovana njena prava pa tako ni pravo dvojezičnosti, status radijskih emisije na češkom jeziku na Radio Daruvaru, čehski vrtić, itd.

• **I što ste poduzeli?**

Vijeće Češke nacionalne manjine se zbog toga obračalo nadležnim institucijama i organima, ali bez uspjeha te se shodno pravima iz Ustavnog zakona odlučilo da preko Savjeta za nacionalne manjine zatraži zaštitu svojih prava od Ustavnog suda RH. Tako je u listopadu 2006. Savjet za nacionalne manjine donio odluku da od Ustavnog suda zatraži ocjenu ustavnosti Statuta grada Daruvara. U međuvremenu je gradska uprava donijela još jednu odluku koja je išla protiv prava i interesa češke nacionalne manjine, a to je da se u češkom dječjem vrtiću "Ferda Mravenec" ukine odjeljenje za najmlađu jasličku dobru skupinu pod izgovorom racionalizacije. S nestrpljenjem smo čekali odluku Ustavnog suda uvjereni da će ta odluka promijeniti stav uprave grada Daruvara no unatoč nekoliko naših požurnica odluka nije stizala.

Moram reći da se u gradu u to vrijeme osjećala i jedna nelagodna pa i napetost između gradske uprave i pripadnika naše nacionalne manjine što je stvaralo i određene probleme u djelovanju naše manjinske zajednice. Zato smo sa olakšanjem dočekali lokalne izbore i promjenu lokalne vlasti. Novi gradonačelnik i novo gradsko vijeće odmah je iskazalo spremnost da se pitanje češke nacionalne manjine riješi, odnosno da se promjeni statut grada i uskladi s Ustavnim zakonima o pravim nacionalnih manjina i stvari su se počele odmah pozitivno razvijati. Gradska uprava je pozvala vijeće češke nacionalne manjine da se zajednički poradi na promjeni statuta i definira dvojezičnost.

U GRADSKOM STATUTU DEFINIRANI BITNI INTERESI ČEŠKE MANJINE

• **Kakva je bila suradnja s novom gradskom upravom?**

Za razliku od prijašnje prakse, i to je vrlo pozitivna stvar, Vijeće češke nacionalne manjine je od početka bilo uključeno u promjenu gradskog statuta, kao naravno i sami pripadnici češke nacionalne manjine u gradskom vijeću. Istina, nisu usvojeni svi naši prijedlozi, ali je usvojena većina i mi smo u osnovi vrlo zadovoljni postignutim zajedničkim dogovorom i rezultatima koji se ogledaju u novom gradskom statutu. Tako je konačno Vijeće grada Daruvara 1. rujna usvojilo novi statut grada u kojem su bitni interesi češke nacionalne manjine definirani i usvojeni.

• **Što je predvidio novi Statut grada?**

Novim statutom je tako definirano pravo na tri vijećnika češke nacionalne manjine u Gradsko vijeće, definirano je pravo na jednog dogradonačelnika Daruvara iz redova češke nacionalne manjine, definirana je uporaba češkog jezika u naseljima Doljani, Ljudevit Selo, Donji Daruvar, Gornji Daruvar i sam grad Daruvar što nije prije bio

Damir Malina

slučaj. Definirano je i gdje će se postaviti dvojezične ploče, definirana je uporaba i isticanje simbola češke nacionalne manjine, definirano je financiranje vijeća i definirano je zapošljavanje. Moram reći da su u pripremi i definiranju prijedloga sudjelovale sve stranke u Gradskom vijeću i da su podržale ove prijedloge pa je statut donesen jednoglasno i to ovom statutu i njegovim rješenjima daje još veću vrijednost i značaj. Na istoj sjednici gradskog vijeća na kojem je usvojen ovaj statut donesena je i odluka da se u češkom dječjem vrtiću ponovno oformi odgojna skupina za najmlađu dobru grupu pa su time potpuno izjednačeni uvjeti u hrvatskom i češkom dječjem vrtiću u Daruvaru.

ZNAČAJNA PODRŠKA GRAĐANA DARUVARA

• **Kakve su reakcije u češkoj nacionalnoj zajednici, ali i u gradu uopće?**

Tako možemo reći da se nakon 16 godina od kada su češkoj nacionalnoj manjini u Daruvaru ukinuta neka njena važna prava i šest godina od kada Vijeće češke nacionalne manjine insistira na vraćanju tih stečenih prava u grad Daruvara se vratila dvojezičnost i na tome smo zahvalni svima, i gradonačelniku i članovima gradskog vijeća i članovima vijeća češke nacionalne manjine i posebno građanima Daruvara čiju smo podršku stalno osjećali i imali. Spomenuo bih svakako i saborsku zastupnicu **Zdenku Čuhnil** koja je svih ovih godina neumorno i predano radila na ovom pitanju i bila nam stalna podrška. A češka nacionalna manjina će svojim radom i aktivnostima sigurno opravdati to razumijevanje i prava koje je dobila.

Sada gledamo u budućnost i želimo gradu Daruvaru doprinijeti i na kulturnom i na gospodarskom planu razvijanjem veza s našom matičnom državom. Posebno želimo s gospodarstvom Češke Republike inicirati veze i odnose koji mogu biti na obostranu korist i prosperitet.

• **I srpska nacionalna manjina u Daruvaru imala je svoje zahtjeve, ali njima nije udovoljeno?**

I srpska nacionalna manjina je tražila određena prava, ali to se nije odnosilo na službenu uporabu jezika već se tražilo da se istakne jedan vid ravnopravnosti stavljanjem natpisa i na srpskom jeziku, odnosno ćirilici, na ploče gradske uprave, tako da oni koji dolaze u grad Daruvar vide da je tu tradicionalno prisutna i srpska nacionalna manjina. Gradska uprava to nije prihvatila. Polazilo se od stečenih prava, dakle od činjenice da ni do sada, za razliku od slučaja češke nacionalne manjine, takvih natpisa nije bilo. Simbolično obilježavanje tradicijske prisutnosti srpske nacionalne manjine na ovom području vjerojatno se može riješiti ni na neki drugi način kroz turističke mape ili sl. S druge strane predstavnici srpske nacionalne manjine tražili su emisiju na srpskom jeziku na Radio Daruvaru na što po zakonu imaju pravo i sada to treba s Radio Daruvarom definirati i odrediti način realizacije, a gradska im uprava u tome daje podršku.

Angel Mitrevski,

član Savjeta za nacionalne manjine
RH i predsjednik Zajednice
Makedonaca u RH

UČIMO MAKEDONSKI KOJI ĆE SUTRA BITI I EUROPSKI JEZIK

Makedonski se upisuje u đačku knjižicu kao dopunski jezik, a dogodine kad se nastava makedonskog bude odvijati preko Pučkog učilišta upisivat će se i u radne knjižice

• **Pokrenuli ste nastavu na makedonskom jeziku za djecu iz vaše nacionalne manjine u Splitu. Kako ste to uspjeli organizirati?**

Na zajedničkom sastanku makedonskog kulturnog društva "Makedonija", Vijeća makedonske nacionalne manjine grada Splita i predstavnika makedonske nacionalne manjine u Splitsko-dalmatinskoj županiji došli smo do saznanja da imamo jedan broj pripadnika makedonske nacionalne manjine mlađe dobi, osnovnoškolske dobi za koje bi mogli organizirati dopunsku nastavu iz makedonskog jezika i kulture po tzv. modelu "C". To smo sebi kao zadatak zadali još prošle godine i evo na početku ove školske godine to smo i realizirali. Prije svega moramo se zahvaliti ravnatelju škole "Skalice" u Splitu Mateju Mamiću gdje se nastava i odvija i gdje smo naišli zaista na izvanredan prijem i razumijevanje za našu ideju. On je prihvatio da zajedno to organiziramo i zajedno smo od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa tražili odobrenje za odvijanje te nastave na makedonskom jeziku po modelu "C".

Ove godine nastavu smo počeli s 12 đaka. Želimo naglasiti da je ta nastava organizirana ne samo za pripadnike makedonske nacionalne manjine već za sve osnovnoškolce hrvatske ili druge nacionalnosti koji žele učiti makedonski jezik i kulturu. Dakle, to znači da se u đačku knjižicu makedonski upisuje kao dopunski strani jezik, a u principu se izučava još i makedonska kultura, povijest, zemljopis...

• **Ima li, onda, netko izvan makedonske populacije da se zainteresirao i upisao na ovu dopunsku nastavu?**

Da, imamo učenicu hrvatske nacionalnosti koja nema nikakvih rodbinskih ili sličnih veza sa Makedonijom, ali ima prijateljicu Makedonku i već tri godine odlazi u Ljetnu školu makedonskog jezika na otok Šoltu koju organizira MKD „Makedonija“ u suradnji sa Zajednicom Makedonaca, a sada je evo dobila priliku da upiše makedonski jezik kao dodatnu nastavu u školi. Ona već govori makedonski, a sada bi htjela to dodatno razviti, te svladati i pismo.

DOPUNSKA NASTAVA PO MODELU "C"

• **Gdje sve makedonska nacionalna manjina ima organiziranu nastavu u Hrvatskoj?**

Angel Mitrevski

Makedonska nacionalna manjina ima dopunsku nastavu po modelu "C" u Zagrebu, Puli, Rijeci, Osijeku i sada u Splitu, dakle u pet centara gdje imamo malo jače djelovanje naših kulturnih društava i malo veću koncentraciju naše nacionalne manjine.

• Tko održava nastavu?

Nastavu održavaju profesori koji su u radnom odnosu pri Ministarstvu za znanost, obrazovanje i šport i koji su profesori makedonskog jezika. To su kompetentni stručnjaci, uglavnom pripadnici naše nacionalne manjine koji žive u Hrvatskoj, a školovanje su završile u Makedoniji. Konkretno u Splitu nastavu izvodi nastavnica koja živi u Šibeniku, a subotom kada se nastava održava putuje u Split. Materijalne uvjete osigurava škola, dio udžbenika za sada osigurava naša Zajednica Makedonaca u RH, ali smo nedavno imali sastanak s predstavnicima makedonskog ministarstva obrazovanja i očekujemo da će nas oni pomoći s kompletnom udžbenika za sve đake koji pohađaju makedonsku nastavu u Hrvatskoj. Naravno te ćemo udžbenike prethodno dati našem ministarstvu na odobrenje, da bi sve bilo u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima u RH.

• Očekujete li skoro širenje organizacije učenja makedonskog jezika i u neke druge, manje gradove?

Pa ukoliko se javi takav interes mi smo spremni i nema nikakvog problema da se takva nastava organizira i u drugim gradovima. Sada planiramo organizaciju nastave makedonskog jezika za naše starije članove i za naše prijatelje koji žele učiti makedonski jezik. To će biti ove godine neformalna nastava ali ćemo već dogodne pokušati da se ona odvija u sklopu Pučkog učilišta te da ispit bude verificiran i da se diploma upisuje u radne knjižice. Europa se ujedinjuje i Makedonija kuca na vrata EU pa će i potreba za poznavanjem makedonskog jezika u budućnosti sigurno rasti.

RADIJSKA EMISIJA KOJA PRELAZI OKVIRE NACIONALNE MANJINE

Osim pokretanja nastave makedonskog jezika pokrenuta je i emisija na makedonskom jeziku na lokalnoj stanici KL Eurodom u Splitu. Kako vam je to uspjelo?

Pa i to je isto bila inicijativa našeg Vijeća makedonske nacionalne manjine u Splitu i našeg kulturnog društva „Makedonija“. No moramo reći da je do realizacije ideje došlo da tako kažem na prijateljskoj osnovi i ovom se prilikom želim zahvaliti ljudima sa Radio KL Eurodom, a posebno Vedranu Limiću, kod

kjih smo naišli na potpuno razumijevanje i podršku. Našli smo i sponzora, a to je poznata makedonska tvrtka „Tikveš“, iz Kavadaraca koja daje i nagradu za slušatelje pa time interes za našu emisiju prelazi okvire naše nacionalne manjine a to je i njena posebna vrijednost. Ovo su trenutno pilot emisije, a naše vijeće traži načina da preuzme financiranje jednog dijela tih emisija pa ćemo u suradnji s Radiom KL Eurodom sljedeće godine konkurirati i za sredstva Fonda za pluralizam elektroničkih medija kojega raspisuje Vijeće za elektronske medije. Tako bi nastojali osigurati tjednu emisiju od jednog sata koja bi se još jednom u toku tjedna i reprizirala. Sadašnja emisija traje 25 do 30 min i s njom želimo opipati puls javnosti i pripadnika naše manjine ali i ostalih sugrađana. Našu emisiju mogu slušati i na internetu na www.radiokl.hr s opcijom live streaming svakog utorka od 9.30 do 10,00 sati.

• I kakve su dosadašnje reakcije?

Više nego dobre. Bilo je normalno očekivati vrlo pozitivne reakcije iz redova naše nacionalne manjine, ali nas je ugodno iznenadio širi interes građana Splita koji vrlo pozitivno govore o emisiji i smatraju da je tako nešto potrebno i gradu Splitu tim više kada se radi o Makedoncima koji su ovdje vrlo dobro integrirani i prihvaćeni. Splićani običavaju reći „Naši Makedonci“, a inače je Split grad prijatelj s Štipom u Makedoniji. Odnosi Makedonaca i Hrvata su uvijek bili pozitivni pa i to sve doprinosi jednoj pozitivnoj atmosferi za našu nacionalnu manjinu.

ISTURENI ODJEL MAKEDONSKOG VELEPOSANSTVA

• Može li vaša nacionalna manjina doprijeti i boljim gospodarskim i drugim vezama i suradnji Hrvatske i Makedonije?

Apsolutno. Te mogućnosti su uvijek otvorene, ali su još uvijek nedovoljno iskorištene. Gradonačelnik Štipa je već i bio gost u Splitu, a i izaslanstvo grada Splita je posjetilo Štip i to bi mogao biti pozitivan impuls za razvijanje boljih gospodarskih odnosa. Mi ćemo se s naše strane truditi da tome doprinesemo. Trenutno

nastojimo ojačati kulturnu suradnju i radimo na razmjeni predstava Gradskog kazališta mladih iz Splita i Narodnog teatra iz Štipa, razmjeni folklornih sekcija itd. Držimo da su kulturne veze vrlo važne za jačanje ukupnih odnosa pa onda potencijalno i gospodarskih. Mi u makedonskom kulturnom društvu „Makedonija“ sebe držimo, figurativno rečeno, kao neku vrstu isturenog odjela makedonskog veleposlanstva. Stojimo na raspolaganju našim sugrađanima i privatno i poslovno da im olakšamo i pomognemo u potrebnim kontaktima u Makedoniji. Zaista želimo biti spona između Hrvatske i Makedonije i na kulturnom i na svakom drugom planu.

• Na čemu još zanimljivo radite što bi moglo biti od interesa za vašu nacionalnu manjinu ali i za vaše sugrađane?

Pa želio bih svakako spomenuti vrlo zanimljiv projekt „Upoznajmo se sa svojom prošlošću“. Projekt realiziraju Zajednica Makedonaca u RH, makedonsko kulturno društvo „Makedonija“ Split i građanska udruga „NE-IMA“ iz Prilepa, uz finacijsku podršku Vlade Republike Makedonije a odnosi se na pripadnike makedonske nacionalne manjine iz okruženja Makedonije, znači iz Albanije, Bugarske, Grčke, Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine... a projekt se odnosi na učenje makedonskog jezika za pripadnike makedonske nacionalne manjine iz tih država. Ljetna škola za učenje makedonskog jezika u okviru ovog projekta organizirana je na otoku Šolti kod Splita, gdje se i inače već tradicionalno organizira ljetna škola za učenje makedonskog jezika za pripadnike makedonske nacionalne manjine iz Hrvatske koju financira hrvatsko Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i na kojoj je samo ovog ljeta bilo čak 60 sudionika. Dakle, u okviru spomenutog projekta mi smo dobili sredstva od makedonskog Ministarstva vanjskih poslova da u ovu već postojeću ljetnu školu uključimo i 25 đaka, pripadnika makedonske nacionalne manjine iz zemalja makedonskog okruženja. A to je tek početak i nadam se da ćemo već ovog ljeta imati i puno veći broj polaznika.

Splitški Makedonci slave Dan nezavisnosti Makedonije

Tin Gazivoda, ravnatelj Centra za ljudska prava

ZAKON PRIMIJENITI PA PROMIJENITI

Tin Gazivoda

• Ušli smo u sedmu godinu primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, a već neko vrijeme čuju se mišljenja da bi trebalo pristupiti njegovoj promjeni. Ako bi pravili neku inventuru funkcioniranja Ustavnog zakona što je taj zakon zadovoljio ili ispunio, a gdje je podbacio?

Na općoj razini mislim da treba istaknuti da je Ustavni zakon koji je usvojen u prosincu 2002. samim svojim donošenjem predstavio jedan značajni politički pomak u odnosu vlasti prema pripadnicima nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Iako su i prije postojale određene ustavne i zakonske odredbe koje su se ticale prava nacionalnih manjina postojale su i diskriminatorne odredbe. Pri tome se one, da tako kažemo, pozitivne ustavne odredbe uglavnom nisu primjenjivale u svakodnevnom životu, odnosno u praksi a one diskriminatorne najčešće jesu. Visoka normativna razina Ustavnog zakona iz prosinca 2002. godine je u tom smislu zapravo predstavljao i neki znak priznavanja nacionalnih manjina na zakonodavnoj, političkoj i simboličkoj razini, ali to je istovremeno i njegov osnovni problem. Kada gledamo stvari iz današnje perspektive stječe se dojam da se taj zakon donio zbog upravo spomenutog razloga ali i zbog potrebe dokazivanja Hrvatske prema međunarodnoj zajednici, a najmanje se donosio kako bi se konkretne zakonske odredbe formulirale na način na koje bi bile i provedive. To je naravno veliki problem u smislu jednog od osnovnih ustavnih načela a to je načelo vladavine prava. Trebamo se prisjetiti da je Ustavni zakon iz 2002. godine donio jednu visoku razinu političke predstavljenosti nacionalnih manjina kako u Hrvatskom saboru tako i u tijelima lokalne i regionalne uprave. On je donio osnivanje Savjeta za nacionalne manjine, on je zamislio pa u jednoj mjeri i ostvario

Vijeća nacionalnih manjina su zamišljena u prvom redu kao nešto što bi bilo konstituirano kao iskaz civilnog društva, a ne kao dio stranačko-političkog područja. No, s druge strane najčešće smo bili svjedoci da bi za kandidature u tim Vijećima odlučivale manjinske političke stranke i ta bi Vijeća vrlo često i sa strane lokalnih vlasti bila percipirana kao politička tijela, a ne kao tijela koja bi trebala imati jednu savjetodavnu funkciju. Zato mislim da je bolje stvari preciznije, pa i ograničenije definirati ali tako i doprinijeti njihovom boljem i efikasnijem funkcioniranju.

Definitivno postoji nesrazmjer između intencije predlagača zakona i stvarnosti koji je u ovih sedam godina postao evidentan, te o ovom pitanju u mogućim promjenama Ustavnog zakona treba dobro razmisliti i raspraviti.

djelovanje manjinske samouprave, odnosno Vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na razini tijela lokalne uprave i samouprave. Zakon je također ponovio i određene odredbe oko kulturne autonomije koje su se u određenoj mjeri i prethodno već spominjale u različitim zakonskim odredbama. Donio je i jedan vrlo interesantan članak, članak 22. koji govori o potrebi razmjernе zastupljenosti nacionalnih manjina u tijelima javne uprave i sudstvu. To je nešto što kolega Davor Gjenero dobro naziva integracijskim pravom jer kada bi se taj članak dosljedno primjenjivao u praksi on bi zapravo na jedan vrlo životan način doprinio integraciji nacionalnih manjina u hrvatsko društvo.

Međutim problem sa svim ovim stvarima, sa svim ovim normativno kvalitetnim odredbama koji Ustavni zakon donosi jest u tome da se u mnogim segmentima taj zakon naprosto nije provodio, a od njegova usvajanja prošlo je praktično sedam godina i to je nešto što je iz perspektive načela vladavine prava neprihvatljivo.

ZAKON BI TREBAO OMOGUĆITI KVALITETNIJE POVEZIVANJE MANJINA

Jedna stvar koju taj zakon nije ni na normativnoj razini predvidio, a koja je vrlo poželjna s aspekta prava nacionalnih manjina jest otvaranje jedne čvršće mogućnosti za vertikalno povezivanje pojedinih manjina kako između nacionalnih manjina tako i unutar pojedinih manjina na regionalnoj i nacionalnoj razini. Istina, postoje mogućnosti osnivanja koordinacija ali kada bi postojala jedna jača i konkretnija mogućnost vertikalnog povezivanja to bi dakako bilo kvalitetnije ali i provedivo rješenje.

Zaključno, kada se uzme u obzir način i vrijeme kada je bio donošen ja bih rekao da je Ustavni zakon podbacio upravo tamo gdje se to moglo i očekivati, a to je na primjeni. Za to je u prvom redu odgovoran zakonodavac, tj. predlagatelj zakona, u drugom redu tijela državne i lokalne vlasti koji su u nekim segmentima i izrijeком odgovorni za njegovu primjenu ali jednim dijelom i sami pripadnici nacionalnih manjina koji su mogli biti aktivniji u zagovaranju određenih prava koje im sam Ustavni zakon jamči.

• Da li su ključni problemi Ustavnog zakona u njegovom neostvarivanju ili pak

u njegovim neadekvatnim normama? Da li treba insistirati na njegov primjeni ili promjeni?

U jednoj razvijenijoj demokraciji zakon se možda ne bi primjenjivao u potpunosti dan ili mjesec dana nakon njegova donošenja, ali gotovo sedam godina nakon njegova donošenja ili bi se zakon primjenjivao ili bi se zakon već promijenio. Dakle, veliki je problem što mi imamo jedan zakon koji se toliko dugo vremena nakon njegova donošenja u nekim značajnim segmentima ne primjenjuje do kraja. No, to je zapravo samo iskaz jednog općeg problema hrvatskog društva, problema vezanog za nerazumijevanje načela vladavine prava ili čak manjka potrebne razine političke kulture koja bi afirmirala ovo ustavno načelo. Svaki zakon, bio dobar ili loš, ako postoji ima se primjenjivati sa strane svih dionika kojih se taj zakon tiče, jer su svi, pa i sami građani, na neki način odgovorni sudjelovati u njegovoj primjeni. S obzirom da je Ustavni zakon na snazi, naravno da prvo treba raditi na njegovoj primjeni, a potom postupno razmišljati o njegovoj promjeni. Inače, slažem se s inicijativama koje već duže vremena ističu da je sazrelo vrijeme za početak jedne ozbiljne, po mom sudu i duge, ali kvalitetne i otvorene rasprave o promjenama Ustavnog zakona.

• U kom pravcu bi onda po vašem mišljenju te promjene trebale ići?

S pozicije ravnatelja Centra za ljudska prava ne bih htio predviđati ishod te rasprave. Kada se donose zakoni vrlo je važan proces donošenja zakona. To je nešto na čemu naš Centar ozbiljno inzistira. Dakle, proces donošenja zakona treba biti kvalitetan i otvoren proces koji uključuje sve dionike, od predstavnike nacionalnih manjina do predstavnika svih relevantnih institucija, lokalnih i državnih tijela, drugih organizacija civilnog društva i stručnjaka. I u tom smislu ono na čemu bih inzistirao je način na koji će se taj proces odvijati, jer o tome će ovisiti i kvaliteta rješenja koji će iz njega proizaći.

No, smatram da su izmjene samog Ustava u dijelu koji se tiče nacionalnih manjina dijelom povezane sa ovom temom, a to promjene Ustava su još aktualnije pitanje. Mislim da je potrebno upozoriti na nužnost ispravke nepravde koja je učinjena prema Bošnjacima i Slovencima njihovim izbacivanjem iz Ustava, a mislim da bi trebalo uvrstiti i Rome u tekst Ustava, kao i

ostale nacionalne manjine koje se spominju u Ustavnom zakonu.

VIŠE NEMA IZRAZITO NEGATIVNIH STEREOTIPA, ALI...

• **Koje bi politički i uopće društveni, sociokulturni činioci bili značajni pa i bitni za uspješniju primjenu jednog ovakvog zakona?**

Naravno, osim dionika koji su najdirektnije involvirani u primjenu mislim da je vrlo važno raditi na okruženju u kojem se sve to zbiva. Vrlo je važno raditi na oživotvorenju onoga što je jedno od ključnih ustavnih vrijednosti a to je već spominjano načelo vladavine prava. Zatim raditi dalje na razvoju političke kulture koja kreće praktički od vrtića ili osnovne škole. Recentno istraživanje našeg Centra pokazalo je da u ovom području više nemamo izrazito negativne stereotipe vezane za položaj nacionalnih manjina, ali nemamo ni dovoljnu razinu izloženosti prosječnog učenika sadržajima o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu pa tako i o ulozi nacionalnih manjina u jednoj razvijenoj demokraciji. I konačno, za dosljednu primjenu Ustavnog zakona vrlo je važan daljnji razvoj samog civilnog društva u Hrvatskoj.

• **U pravilu je za promjene ovakvih zakona dobrodošao pa i nužan široki ili opći politički konsenzus. Koje su ključne ili minimalne promjene oko kojih bi taj konsenzus trebalo postići?**

Ja mogu samo naznačiti teme oko kojih bi po mom mišljenju bilo vrijedno razgovarati jer već postoje određeni kritički argumenti prema trenutnom stanju. Dakle, pitanje oko kojega bi svakako trebalo postići konsenzus je nesumnjivo pitanje političke predstavljenosti. Mislim da je to u ovom momentu možda i najznačajnije pitanje - da li smo spremni za to da kandidati nacionalnih manjina budu kvalitetno prisutne na redovnim listama političkih stranaka? A druge stvari bi bile više jedna vrsta učenja na temelju dosadašnjih iskustava. No kao što sam već rekao smatram da je najvažnije da imamo jednu široku, kvalitetnu i participativnu raspravu o samom prijedlogu zakonu a onda treba ići prema stvaranju konsenzusa koji svakako treba uključiti i predstavnike samih nacionalnih manjina.

TAMO GDJE SU IZRAZITA MANJINA I HRVATI TREBAJU IMATI SVOJE VIJEĆE

• **Jedan od ključnih instrumenta Ustavnog zakona bilo je uvođenje manjinske samouprave (vijeća i predstavnici nacionalnih manjina). Kako ocjenjujete funkcioniranje tog instituta. Koje su se tu pokazale dobre a koje loše strane?**

Kada govorimo o manjinskoj samoupravi mislim da je najprije bitno istaknuti upozorenje koje često iznosi prof. Siniša Tatalović a to je da u sredinama gdje je postotak tih nacionalnih manjina jako visok Vijeća nacionalnih manjina, najblaže rečeno, čudno funkcioniraju i da njihova uloga i djelovanje tu nisu ključni. Dolazi do raznih nerazumijevanja ali i preklapanja između formativno gledano civilno-društvenih Vijeća s jedne strane, te tijela lokalne vlasti s druge strane. Neovisno o tome Vijeća mogu imati ključnu ulogu upravo tamo gdje je posto-

tak nacionalnih manjina malen. Tome treba dodati i upozorenje koje je još prije nekoliko godina u nekim prethodnim raspravama oko Ustavnog zakona dao prof. Žarko Puhovski, a ono se tiče pozicije hrvatske zajednice u mjestima gdje je ona ispod 15 posto stanovništva određene lokalne zajednice, a takvih sredina u Hrvatskoj ima. Mislim da bi trebale postojati adekvatne zakonske odredbe koje omogućuju da u takvoj sredini i hrvatska zajednica osniva svoje vijeće ili neko slično tijelo.

No, govoreći općenito o problemima funkcioniranja manjinske samouprave mislim da je vrlo važno istaći da se već spominjano nerazumijevanje, odnosno preklapanje između političke i civilne uloge tih Vijeća. Vijeća nacionalnih manjina su zamišljena u prvom redu kao nešto što bi bilo konstituirano kao iskaz civilnog društva, a ne kao dio stranačko-političkog područja. No, s druge strane najčešće smo bili svjedoci da bi za kandidature u tim Vijećima odlučivale manjinske političke stranke i ta bi Vijeća vrlo često i sa strane lokalnih vlasti bila percipirana kao politička tijela, a ne kao tijela koja bi trebala imati jednu savjetodavnu funkciju. Zato mislim da je bolje stvari preciznije, pa i ograničenije definirati ali tako i doprinijeti njihovom boljem i efikasnijem funkcioniranju.

Definitivno postoji nesrazmjer između intencije predlagača zakona i stvarnosti koji je u ovih sedam godina postao evidentan, te o ovom pitanju u mogućim promjenama Ustavnog zakona treba dobro razmisliti i raspraviti.

SAVJET POZICIONIRATI PRI SABORU A NE PRI VLADI

• **Kako uopće ocjenjujete problem političkog predstavljanja nacionalnih manjina, izbor saborskih zastupnika nacionalnih manjina i glasanje pripadnika nacionalnih manjina?**

To je jedno od ključnih pitanja i ono bi na izvjestan način trebalo biti u skladu s stanjem demokratskog razvoja određene zemlje. No često je to pitanje vrlo indikativno riješeno. Primjerice, mi smo u Hrvatskoj 90-tih imali najveću potrebu za tim da predstavnici nacionalnih manjina imaju dvostruko pravo glasa a naravno da je u tom trenutku to bilo politički nezamislivo i neostvarivo. Smatram da je dvostruko pravo glasa trebalo biti konzumirano u prvom redu 90-tih pa možda i nekoliko godina nakon tog razdoblja. Nadalje, u razdoblju konsolidacije vlasti nakon demokratskih promjena 2000. ili konkretnije 2002., kada je nova vlast konačno preuzela sve poluge moći pa do 2007. kada je u Hrvatskoj još snažno djelovala misija OESS-a kao svojevrsni kontrolni mehanizam međunarodne zajednice, mislim da tip političke predstavljenosti koju je inaguirao Ustavni zakon i koji je podrazumijevao jaču zastupljenost srpske nacionalne manjine i zastupljenost ostalih nacionalnih manjina na jedan vrlo specifičan način, uza sve moguće opravdane kritike legitimnosti i procedure, bio prikladan model za tadašnji stupanj demokratskog razvoja Hrvatske. Dvije godine kasnije, iako bez nadzora misije OESS-a, čini se da smo još na istom stupnju, ali polako dolazi razdoblje u kojem bi Hrvatska mogla biti spremna za jedno još kvalitetnije, zrelije rješenje koje bi išlo u pravcu pozicioniranja Savjeta za nacionalne manjine pri Saboru a ne pri Vladi s jedne strane. S druge strane

na parlamentarna zastupljenost nacionalnih manjina bila bi ostvarena kroz redovne izborne liste, odnosno političke stranke, a ne posebne liste. Taj trenutak bi možda mogao doći nakon ulaska Hrvatske u EU, ali ovo pitanje svakako treba jasnije otvoriti i o njemu početi razgovarati sa samim predstavnicima manjina.

• **Ulazak Hrvatske u EU podrazumijeva promjene i prilagodbu široke zakonske regulative EU standardima. Što to znači za manjinsku problematiku odnosno moguću promjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina?**

Zapravo postoji niz stvari koje je Hrvatska na području ljudskih prava bila dužna učiniti u procesu pridruživanja EU, prvenstveno kroz poglavlje 23. To se u prvom redu odnosilo na besplatnu pravnu pomoć, dodatno reguliranje prava na privatnost odnosno zaštitu osobnih podataka, prava iz područja zaštite okoliša te kroz sveobuhvatan pristup suzbijanju diskriminacije. EU pitanju prava nacionalnih manjina prilazi prvenstveno iz pozicije suzbijanja diskriminacije. U tom kontekstu teorijski gledano prava nacionalnih manjina mogu se gledati iz perspektive zaštite pojedinaca pa se onda prava nacionalnih manjina štite kroz to što svi građani neke zemlje imaju određena prava i ne smiju biti diskriminirani po bilo kojoj osnovi pa tako ni nacionalnoj/etničkoj. S druge strane prava nacionalnih manjina se mogu gledati i kroz konkretnije odredbe vezano dimenziju kolektivnih prava. EU od Hrvatske u procesu integracije zahtjeva samo ovo prvo jer se mnoge članice EU ne slažu se oko toga da bi nacionalne manjine trebale imati i određenu višu razinu prava, odnosno određena kolektivna prava. Dakle, EU zahtjeva isključivo primjenu relevantnih antidiskriminacijskih odredbi i tome se zahtjevu Hrvatska u suštini kroz donošenje zakona o suzbijanju antidiskriminacije koji je stupio na snagu 1. siječnja ove godine prilagodila. Naravno, ostaje da vidimo kako će teći primjena iako ohrabruje spoznaja da je ovaj zakon donesen kroz otvoren i participativan proces. Kada su u pitanju nacionalne manjine EU nema jako visoki standard i u tom segmentu Vijeće Europe kroz Okvirnu konvenciju o pravima nacionalnih manjina i kroz rad Venecijanske komisije ide puno dalje.

• **Imate li informacije kako same manjine i njihove udruge i institucije gledaju na Ustavni zakon i kakve oni promjene očekuju?**

Ono što znam zapravo je vezano za jednu raspravu iz studenog prošle godine, a ticalo se primjene odnosno velikih teškoća u primjeni članka 22. Ustavnog zakona te nekih sastanaka i konzultacija koje smo imali u međuvremenu. Na načelnoj razini vidljivo je da i sami predstavnici nacionalnih manjina imaju različite ocjene o uspješnosti dosadašnje primjene Ustavnog zakona te različita htjenja i očekivanja u kom bi pravcu promjene trebale ići. Pri tome možemo reći da su tzv. manje manjinske zajednice više zadovoljne onim što je dosada postignuto, a u većim manjinskim zajednicama poglavito srpskoj nacionalnoj zajednici ili u romskoj nacionalnoj zajednici postoje različita mišljenja, odnosno postoje oni koji iz različitih razloga zagovaraju ovaj Ustavni zakon, ali postoje i oni koji su vrlo kritični i koji traže ne samo dosljednu primjenu sadašnjeg zakona već i neke daljnje zakonodavne iskorake.

POZITIVNA DISKRIMINACIJA U ZAPOŠLJAVANJU NE BI SE SMJELA OGRANIČITI SAMO NA JAVNI SEKTOR

Piše Davor Gjenero

Manjinska prava ostvaruju se, prije svega, na razini lokalne i regionalne samouprave, a inicijatori istraživanja ocijenili su i da izgradnja postkonfliktnoga građanskog društva i reintegracija zajednice nisu mogući bez ostvarivanja manjinskih prava. Istraživanje se sastojalo od triju ključnih dijelova, u kojima su obrađena tri bitna segmenta ostvarivanja manjinskih prava. U prvom dijelu istraživanja provedena je nomotehnička analiza statuta lokalnih samouprava i propitano je do koje mjere su prava iz Ustavnoga zakona o pravima nacionalnih manjina implementirana u lokalnim sredinama, u drugom dijelu istraživači su se bavili ostvarivanjem kulturnih prava, odnosno prije svega prava na obrazovanje na manjinskom jeziku i pismu, a u trećem pozornost je posvećena ostvarivanju ekonomskih prava manjina, odnosno prije svega prava na ravnopravnu zastupljenost pripadnika manjina u tijelima državne vlasti, lokalnoj samoupravi i njenom administrativnom aparatu, te u javnim službama, odnosno primjenu pozitivne diskriminacije pri zapošljavanju pripadnika manjina u tim institucijama.

1. Nomotehnička analiza statuta lokalnih zajednica

Na važnost ostvarivanja manjinskih prava na lokalnim i regionalnim razinama upućuje nas već i definicija nacionalne manjine što je daje članak 5. Ustavnoga zakona o pravima nacionalnih manjina: "Nacionalna manjina, u smislu ovog Ustavnog zakona, je skupina hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja." Ova definicija, naime, "želju za očuvanjem posebnih obilježja" ne vezuje samo uz održavanje postojanja nacionalne manjine na razini države, već se ta želja vezuje uz područja na kojima je nacionalna zajednica tradicionalno nastanjena. Upravo su zbog toga posebno važne one odredbe Ustavnog zakona koje govore o pravima pripadnika nacionalnih manjina na zastupljenost/razmjernu zastupljenost u tijelima lokalne i regionalne samouprave. Provedenom analizom dokumenata lokalne samouprave na području koje je bilo predmetom interesa ovog istraživanja pokazuje se da je ovo pravo ostvareno u svima trima lokalnim samoupravama.

Ustavnim su zakonom u njegovu 7. članku regulirana sljedeća prava što ih pripadnicima nacionalnih manjina zakonima mora garantirati država:

1. služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, te u službenoj uporabi;
2. odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe;
3. uporaba svojih znamenja i simbola;
4. kulturna autonomija održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanja i zaštite svojih kulturnih dobara i tradicije;
5. pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere;

Srpski demokratski forum, u suradnji s Arbeiter-Sameriter-Bundtom i organizacijom Delfin iz Pakraca, u okviru projekta "Jačanje demokracije i poštivanje svih ljudskih i manjinskih prava kroz podršku procesu pomirenja i učestvovanja građana u procesima donošenja odluka u gradovima Pakracu i Lipiku te općini Okučani", proveo je istraživanje o ostvarivanju manjinskih prava u ovim trima jedinicama lokalne samouprave, koje čine logičnu subregiju, a povezuju ih slična pozicija u novijoj povijesti te socijalna, demografska i ekonomska situacija.

6. pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja (primanje i širenje informacija) na jeziku i pismu kojim se služe;

7. samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa;

8. zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima;

9. sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina;

10. zaštita od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti njihov opstanak, ostvarivanje prava i sloboda.

Problem u provođenju Ustavnoga zakona uvijek predstavlja činjenica da njega nije moguće provoditi neposredno, nego da je potrebno usvojiti posebne zakone i provedbene akte koji osiguravaju njegovo ostvarivanje. Da bi se na lokalnim razinama ostvarivala politička prava pripadnika nacionalnih manjina, nužno je da ona budu unesena u statute gradova i općina. Kad je riječ o ostvarivanju prava na zastupljenost u predstavničkim tijelima i tijelima izvršne vlasti, na razini cijele države dugo se kasnilo čak i s bazičnim usklađivanjem statuta gradova i općina, a pojedinačna prava pripadnika manjina još su se teže ostvarivala. U trima istraživanim lokalnim sredinama današnje stanje pokazuje da se najbrže ostvaruju ona prava koja se izravno tiču mogućnosti funkcioniranja manjinskih političkih stranaka i "manjinske političke klase", a da niti u jednom od statuta nisu regulirani pravo na slobodnu upotrebu jezika i pisma nacionalnih manjina i pravo na školovanje na manjinskom jeziku i pismu.

Rasprava o sustavu političke zaštite manjinskih prava dugo je bila fokusirana samo na sustav parlamentarne zastupljenosti predstavnika manjina, a tek nakon 2002. godine počelo se ostvarivati pravo na zastupljenost/razmjernu zastupljenost pripadnika manjina u lokalnim i regionalnim predstavničkim tijelima. Iako je uz ostvarivanje tog prava bilo problema, a najveći je činjenica da se kriterij ostvarivanja tog prava vezuje uz popis stanovništva iz 2001. godine, kad je povratak izbjeglih pripadnika srpske zajednice tek započinjao, ipak danas je u svim trima statutima lokalnih jedinica to pravo ostvareno. Kulturna prava, prije svega ona vezana uz pristup medijima, pravo na školovanje i upotrebu jezika i pisma, nisu u fokusu interesa lokalne političke klase i ostvaruju se daleko sporije.

2. Obrazovanje na manjinskom jeziku i kulturna prava

Da bi manjina zadovoljila kriterij iz definicije u Ustavnom zakonu, ključno je ostvarivanje želje za "očuvanjem posebnih obilježja" manjinskoga identiteta. Dugoročnu održivost manjinskoga identiteta moguće je ostvariti samo pod uvjetom da se manjinska posebna "etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja" socijalizacijom prenose na mlade generacije pripadnika nacionalnih manjina. Upravo je stoga Zakon o odgoju i obrazovanju na pismu nacionalnih manjina, koji je u Saboru usvojen 11. svibnja 2000. godine, jedan od ključnih dokumenata manjinske zaštite. Kao i druga manjinska prava, provođenje ovog zakona moguće je vrednovati samo njegovim utjecajem na stanje provođenja obrazovnih prava na razini lokalne samouprave. Činjenica da niti jedan od triju statuta lokalnih jedinica ne osigurava provođenje ovog prava svjedoči o tome da današnja regulativa manjinskih prava ne osigurava njihovu "samoodrživost".

Istraživanje, što ga je proveo SDF, pokazuje da roditelji djece školskoga uzrasta imaju određene zadržke prema provođenju obrazovanja na jeziku i pismu nacionalne manjine. One, prije svega, proizlaze iz faktički još postojeće stigmatizacije pripadnosti naročito srpskoj manjinskoj zajednici. Druga važna zadržka vezana je uz općenitu disfunkciju hrvatskoga obrazovnog sustava koji ne osigurava jednakost šansi za obrazovanje svima, pa oni koji žive izvan velikih centara imaju manje mogućnosti za kvalitetno obrazovanje nego li u velikim gradovima. Ova nejednakost šansi odražava se na uvjerenje dijela roditelja kako njihova djeca i onako "ne vole učiti", pa bi im poseban dopunski program na jeziku i pismu nacionalne manjine predstavljao samo dodatno nepotrebno opterećenje.

Važno je, međutim, da 88% roditelja smatra kako obrazovanje na jeziku i pismu nacionalne manjine ne smije biti etnički isključivo. Oni žele punu društvenu integraciju svoje djece u lokalnu zajednicu, a zainteresirani su za to da elemente, koje smatramo dijelom posebnoga nacionalnog identiteta pripadnika manjine, prihvate i upoznaju i djeca koja ne pripadaju njihovoj nacionalnoj zajednici. Iz toga je posve očito da temeljni interes roditelja predstavljaju istovremena društvena integracija i očuvanje onih odlika koje govore o posebnom identitetu pripadnika manjine.

Čak 82% roditelja svjesno je da nepostojanje obrazovanja na jeziku i pismu nacionalne manjine dugoročno ugrožava održivost manjine na tom području, a time dovodi u pitanje

i identitet lokalne zajednice. Isto tako, 82% ispitanih roditelja želi da posebnim programom obrazovanja unutar obrazovne skupine na jeziku i pismu nacionalne manjine njihova djeca steknu znanja o vrijednostima i posebnim etničkim, jezičnim, kulturnim i/ili vjerskim obilježjima svoje nacionalne zajednice, kako bi stekla i svijest o važnosti očuvanja tih obilježja. Tek neznatno manje njih, 76% ispitanih, želi da njihova djeca, obrazovanjem u obrazovnoj skupini na jeziku i pismu nacionalne manjine, steknu veze sa svojim vršnjacima - pripadnicima iste nacionalne manjine. Važno je uočiti da roditelji razumiju kako je bitno da se istovremeno ostvaruju dva temeljna interesa - integracija i očuvanje posebnih vrijednosti. Da bi djeca usvojila temeljna obilježja svoje nacionalne zajednice i shvatila vrijednost očuvanja tih obilježja, a istovremeno izbjegla getoizaciju u društvu, potrebno je da se istovremeno socijaliziraju i transnacionalno - u redovitim školskim programima, ali i unutar vlastite nacionalne zajednice - u obrazovnim skupinama na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Pokazatelji o motiviranosti roditelja i djece za školovanje na jeziku i pismu nacionalne manjine pokazuju da je nešto manje od polovine ispitanih, njih 47%, visoko motivirano za sudjelovanje u posebnom programu obrazovanja unutar obrazovne skupine na jeziku i pismu nacionalne manjine, i da su roditelji spremni preuzeti odgovornost za to da će njihova djeca u ovom neobaveznom programu sudjelovati jednako kao i u programima obveznog školovanja. Istraživanje pokazuje i visoku korelaciju s roditeljskom procjenom motiviranosti djeteta za sudjelovanje u posebnom programu obrazovanja, sa spremnošću za preuzimanje odgovornosti. Tek uvjerljiva manjina roditelja, njih 23%, nije spremna preuzeti odgovornost za to da njihovo dijete sudjeluje u posebnom obrazovnom programu i jasno iskazuje nespremnost i za to da svoje dijete motivira za sudjelovanje u posebnom programu. Ipak, znatan je dio roditelja - zbog stanja hrvatskoga obrazovnog sustava i ugroženog prava na ravnopravnost šansi u obrazovnom sustavu - skeptičan prema obrazovnim šansama djece uopće, pa samim time ne daje niti primjereno značenje obrazovanju prema posebnom programu unutar obrazovne skupine na jeziku i pismu nacionalne manjine (njih oko 30%).

U statutima triju lokalnih samouprava regulirano je pravo na uporabu manjinskoga jezika i pisma, ali se to pravo stvarno ne provodi. Čini se da su i manjinski politički lideri srpske manjinske zajednice procijenili kako bi ustrajanje na ravnopravnoj upotrebi jezika (srpskog), a pogotovo pisma (ćirilice) trenutno bilo kontraproduktivno za položaj manjine u lokalnoj zajednici, jer da bi izazivalo povećanu getoizaciju, pa i stigmatizaciju pripadnika manjine. Bez afirmacije ravnopravne upotrebe jezika i pisma, dugoročno, međutim, nije moguće organizirati lokalnu zajednicu koja će u punoj mjeri osiguravati održivost posebnoga manjinskoga nacionalnoga, kulturnoga, političkoga i vjerskoga identiteta. Razborita je odluka, međutim, da se prije svega radi na ostvarivanju prava na obrazovanje, a da se tek u budućem razdoblju postavi pitanje jezične ravnopravnosti i ravnopravnosti upotrebe pisama. Međutim, bez ozbiljnoga rada na obrazovanju na jeziku i pismu nacionalne manjine neće biti perspektive niti za buduće puno ostvarivanje ovoga prava.

Jezično pitanje i pitanje obrazovanja dodatno se čvrsto vezuju uz pitanje identiteta lokalne zajednice. Lokalnu zajednicu između ostalih povezuje i formiranje lokalnoga vernakulara, narječja s posebnom lokalnom akcentuacijom, svojevrsnoga lokalnog metajezika, po čijoj se uporabi pripadnici lokalne zajednice razlikuju od onih koji to nisu. U hrvatsko-srpskoj situaciji ti su vernakulari uglavnom "transnacionalni" i upotrebljavaju ih i pripadnici hrvatske i srpske zajednice, koji su autohtoni u nekom prostoru. Vernakulari su, pak, izgrađeni na osnovi upotrebe elemenata iz obaju standardnih književnih jezika, uz dodanu lokalnu komponentu. Za lokalni i regionalni opstanak nacionalne manjine i njenu integraciju u lokalnu zajednicu, važno je i kroz školski sustav naći mehanizme očuvanja lokalnih dijalekata, narječja i govora. To je pitanje naročito važno u onim dijelovima zemlje gdje su se dogodile intenzivne etničke promjene i zamjena stanovništva. U takvim je krajevima naročito važno očuvati lokalne značajke govora, a time i lokalni identitet, koji bi zbog promjene etničkog sastava stanovništva mogli biti izbrisani. Hrvatska, koja se definira i kao zemlja regija, o tom bi problemu morala naročito voditi računa.

Suvremena politička kultura zasnovana je na medijskom posredovanju. Ravnopravan pristup medijima u vlasništvu lokalne samouprave nije ostvaren niti u jednoj od triju jedinica lokalne samouprave, a u općini Okučani to pravo nije niti regulirano općinskim statutom. Lokalni mediji imaju, prije svega, informativnu ulogu, ali njihova uloga mora biti i vezana uz očuvanje lokalnih kulturnih i društvenih posebnosti i identiteta. Budući da su manjinski kulturno-politički identiteti, čak i u lokalnim zajednicama koje nemaju karakter postkonfliktnih zajednica, naročito ranjivi, valja im namijeniti posebnu pozornost. Ravnopravan pristup manjina medijima važan je iz dvaju razloga. S jedne strane, mediji mogu, poput školstva, preuzeti važnu ulogu u očuvanju kulturnih, socijalnih, političkih i drugih vrijednosti manjinskoga identiteta, a s druge strane relevantno tretiranje manjinskih kulturnih sadržaja doprinosi najprije smanjivanju stigmatizacije manjinskoga identiteta, a osim toga, postupno, i socijalnoj integraciji pripadnika manjina, uz istovremeno očuvanje njihova identiteta.

3. Ekonomska prava

Sve su tri lokalne zajednice, koje su bile predmet interesa u ovom istraživanju, u razdoblju između dvaju popisa stanovništva, onoga 1991. i onoga 2001., pretrpjele tešku demografsku devastaciju. Demografska je devastacija najuočljivija u gradu Pakracu, koji je 2001. imao tek 58% predratnoga stanovništva, a ništa bitno bolja situacija nije niti u Lipiku, s 59% predratnoga stanovništva. Tek, naoko, nešto bolje prolazi općina Okučani, koja je po popisu stanovništva 2001. imala gotovo 74% predratnoga stanovništva, ali su ovdje vidljive i najdublje promjene u njegovu etničkom sastavu, a najteža je demografska devastacija srpske nacionalne zajednice. U vrijeme popisa stanovništva, naime, u Okučanima je bilo samo nešto manje od 19% predratnoga stanovništva srpske nacionalnosti, dok je, zahvaljujući useljavanju iz susjedne BiH, broj pripadnika hrvatskoga etničkog korpusa povećan za dobrih 700%. Umjesto dodatne demografske devastacije područja koje je uvijek bilo slabo naseljeno, okučansku

je općinu, dakle, pogodila snažna promjena, koja će se odraziti na dugoročnu homogenost zajednice, ali i održivost uspostavljene razine naseljenosti.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine ove tri jedinice lokalne samouprave postale su relativno visoko nacionalno homogene (s od 68 do 74% hrvatskoga stanovništva), a prije rata oko 60% stanovništva (u Okučanima i 90%) činili su pripadnici manjina. Jasno je da će trend daljnje nacionalne homogenizacije biti teško zaustaviti, ali oni koji upravljaju procesima moraju biti svjesni da je zaustavljanje tog trenda prijeko potrebno da bi se sačuvao kulturni identitet lokalne zajednice.

Istraživači su nailazili na brojne poteškoće u dolaženju do podataka o broju zaposlenih pripadnika manjina. Problem predstavlja činjenica da se u javnim ustanovama često pozivaju na zaštitu privatnosti zaposlenih i tvrde da ne vode evidencije zaposlenih razlučene prema nacionalnoj pripadnosti. Sve su tri jedinice lokalne samouprave doživjele golemu demografsku devastaciju, i danas imaju znatno manje stanovnika nego prije rata. Dok je u Pakracu i Lipiku tek oko polovina predratnoga stanovništva, u Okučanima je smanjenje broja stanovnika bitno manje, ali prije svega zbog velikog useljavanja hrvatskoga stanovništva iz Bosne i Hercegovine. Kao i na ostalim područjima koja su bila zahvaćena ratom, pripadnici srpske manjinske zajednice čine tek oko 4% zaposlenih u javnom sektoru. Manjinska prava na pozitivnu diskriminaciju pri zapošljavanju odnose se samo na javni sektor, koji će zbog ekonomske krize morati biti reducirana, a prava dosad zaposlenih su stečena prava, pa ne možemo očekivati da će u narednom razdoblju doći do promjene stvorene nacionalne strukture zaposlenih u javnim službama. Stoga je potrebno stvoriti klimu u kojoj će se pozitivna diskriminacija ostvarivati i u profitnom sektoru, a Vlada bi morala stvoriti sustav poticaja za takvo zapošljavanje. Lokalna zajednica, pak, mora poticati zapošljavanje općenito, pa i zapošljavanje pripadnika manjina.

Zaključci

Istraživači su svoje policy prijedloge saželi u dvije skupine sugestija, u prvoj su oni koji se odnose na potrebne socijetalne mjere, a u drugoj ekonomske i razvojne.

Nužno je ostvariti ravnopravnost obrazovnih šansi svih mladih u zajednici, jer je tek pod tim uvjetom smisleno kreiranje posebnog sustava manjinskog obrazovanja. Obrazovanje u posebnim obrazovnim skupinama na manjinskom jeziku i pismu mora biti u funkciji integracije, a ne getoizacije manjine. Nužno je istovremeno stvarati socijalne mreže koje će "transnacionalno" integrirati sve mlade u lokalnoj zajednici, ali i stvarati posebnu solidarnost unutar nacionalne zajednice. Nužno je institucionalno (statutom lokalne zajednice) osigurati pristup manjina lokalnim medijima i ravnopravnu uporabu jezika i pisma.

Nadalje, važno je uspostaviti sustav koji će omogućiti jasnije praćenje ostvarivanja prava iz članka 22. Ustavnog zakona. Pozitivna diskriminacija u pristupu pripadnika manjina zapošljavanju ne bi smjela ostati ograničena samo na javni sektor. Potrebno je stvoriti akcijski plan lokalne zajednice posvećen zapošljavanju, koji se neće baviti samo zaštitom manjinskih prava, ali će i pripadnicima manjine zagarantirati primjerenu zaštitu interesa

(Nastavak sa stranice 3)

navedeno da su financirane iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, putem Savjeta za nacionalne manjine.

2. IZDAVAŠTVO

Standardni oblici izdavaštva

- sadržaj - tema - autor s kratkom biografijom;
- broj primjeraka i termini izlaska iz tiska; za nakladu;
- format, broj stranica, vrsta korica, broj i vrsta fotografija;
- jedna recenzija afirmiranog autora iz oblasti koja je tema knjige;
- specifikacija rashoda i prihoda;
- prodajna cijena, način distribucije, razmjena;
- ISBN broj i CIP zapis.

Režijski troškovi priznavat će se do 20% od odobrenog iznosa.

Neće se financirati one tiskovine koje u impresumu nemaju navedeno da su financirane iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, putem Savjeta za nacionalne manjine.

II. KULTURNI AMATERIZAM

Standardni oblici kulturnog amaterizma nacionalnih manjina su:

- folklorne, plesne, zborne, glazbene, kazališne, likovne skupine s najmanje 10 aktivnih članova, te 5 javnih nastupa u kalendarskoj godini

Za svaku od navedenih skupina pri prijavi programa navodi se planirani repertoar, dinamika nastupa, te voditelja skupine sa priloženim stručnim kvalifikacijama.

Režijski troškovi priznavat će se do 20% od odobrenog iznosa.

Neće se financirati programi kulturnog amaterizma u školskim i izvanškolskim aktivnostima s učenicima.

Neće se financirati programi kulturnog amaterizma za koje ne postoji javna obavijest organizatora (plakat, obavijest, pozivnica, radijska, televizijska ili internet obavijest) i da su financirani iz Državnog proračuna Republike Hrvatske putem Savjeta za nacionalne manjine.

III. KULTURNE MANIFESTACIJE

Standardni oblici kulturnih manifestacija:

- smotre, festivali, obilježavanje obljetnica, susreti, stručni skupovi, izložbe, sajmovi knjiga i slični oblici manifestacija jedne ili više nacionalnih manjina na mjesnoj, općinskoj, gradskoj, regionalnoj i državnoj razini;
- Prijedlog programa manifestacije mora sadržavati:

- program ili katalog, mjesto održavanja, predviđeni broj sudionika;
- specifikaciju troškova.

Režijski troškovi priznavat će se do 20% od odobrenog iznosa.

Neće se financirati putni troškovi sudionika iz inozemstva.

Neće se financirati one kulturne manifestacije za koje ne postoji javna obavijest organizatora (plakat, obavijest, pozivnica, radijska, televizijska ili internet obavijest) i da su financirane iz Državnog proračuna Republike Hrvatske putem Savjeta za nacionalne manjine.

IV. OPĆI REŽIJSKI TROŠKOVI

Opći režijski troškovi su oni troškovi koji se odnose na redovita poslovanja udruga i ustanova (najamnina, održavanje radnog prostora, naknada, uredski troškovi, službena putovanja

i ostali materijalni rashodi) i priznavat će se do 20% od ukupno odobrenog iznosa iz točke I. - III. ovih Kriterija.

V.

Savjet za nacionalne manjine pri donošenju Odluke o rasporedu sredstava za udruge i ustanove može formirati posebnu stručnu radnu skupinu od stručnjaka u područjima navedenim pod I., II. i III. ovih Kriterija za dodatnu ocjenu i uvid u stvarno stanje predloženih programa.

VI. PROGRAMI KOJI PROIZLAZE IZ BILATERALNIH SPORAZUMA I UGOVORA

1. Financirat će se programi koji, proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora kojih je Republika Hrvatska potpisnik, a ne financiraju se iz drugih izvora. Programi će se financirati samo u slučaju da se odnose na cjelokupnu nacionalnu manjinu, odnosno ako su od izuzetnog značaja za cjelokupnu nacionalnu manjinu. Jedan od kriterija za ocjenu prihvatljivosti programa je njegov doprinos poticanju suradnje i zajedništva između udruga, ustanova i drugih institucija pripadnika odnosno nacionalne manjine.

Poticat će se financiranje programa uspostavne međuetničkog povjerenja posebice na područjima od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku.

Iz ovih sredstava neće se sukladno Zakonu o političkim strankama financirati političke i djelatnosti pojedinca i grupa iz pojedinih udruga, odnosno čitavih udruga na izborima i sličnim aktivnostima.

VII. PROGRAMI STVARANJA PRETPOSTAVKI ZA OSTVARIVANJE KULTURNE AUTONOMIJE NACIONALNIH MANJINA

Financirat će se programi usuglašeni s državnim tijelima, jedinicama lokalne i regionalne uprave i samouprave te s vijećima nacionalnih manjina, predstavnicima nacionalnih manjina i njihovim koordinacijama. Ovim se stvaraju materijalne pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina, kroz pomoć u održavanju ili izgradnji domova kulture, nabavci potrebne opreme i stvaranju prostornih i drugih uvjeta za djelovanje udruga i ustanova.

VIII. SUDJELOVANJE UDRUGA NACIONALNIH MANJINA U ZAJEDNIČKIM PROGRAMIMA KOJE ORGANIZIRA SAVJET ZA NACIONALNE MANJINE

Udrugama i ustanovama nacionalnih manjina može se odobriti potpora za sudjelovanje na seminarima koji će se organizirati u cilju promicanja novih zakonskih i drugih propisa te primjene standarda iz međunarodnih dokumenata.

IX.

Danom stupanja na snagu ovih Kriterija, prestaje važiti Kriterij za utvrđivanje financijske pomoći za programe nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina (NN br. 15/2006.)

X.

Ovi kriteriji stupaju na snagu danom objave u "Narodnim novinama".

Klasa: 016-02/09-03/69
Urbroj: 50438-09-01
Zagreb, 23. 10. 2009.

Predsjednik Savjeta
Aleksandar Tolnauer, v. r.

DAN ŽIDOVSKJE BAŠTINE I KULTURE

Zagreb - U okviru tradicionalnoga europskog Dana židovske baštine i kulture Židovska općina Zagreb 6. rujna je organiziralo Dan otvorenih vrata, jednodnevni festival posvećen židovskim običajima, blagdanima i svetkovinama. Između ostaloga premijerno je prikazan američki dokumentarni film "The Jewish people: the story of survival" o tome kako su Židovi uspjeli opstati unatoč brojnim preprekama na koje su nailazili kroz povijest.

RUSINI DOBILI ZASTAVU, GRB I HIMNU

Zagreb - Na osnovu zahtjeva Koordinacije rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj Savjet za nacionalne manjine na svojoj sjednici 11. rujna dao je suglasnost Koordinaciji rusinske nacionalne manjine na zastavu i grb i svečanu pjesmu "Braća Rusini" rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

SAVJET ZADOVOLJAN FINANCIRANJEM

Zagreb - Savjet za nacionalne manjine je na 33. Sjednici održanoj 11. rujna ocijenio da provedba Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Vlade RH ukazuje da je postignut daljnji napredak u unapređenju i ostvarivanju prava nacionalnih manjina, u smislu implementacije i provođenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Savjet je izrazio zadovoljstvo načinom potrošnje novca u prvom polugodištu, kao i iznosom koji je izdvojen iz proračuna premda je zbog lošije gospodarske situacije izdvojeno 2,61 posto manje novca od planiranih 43,59 milijuna, odnosno izdvojeno je 42,33 milijuna kuna. Članovi Savjeta pohvalili su unapređenje prava nacionalnih manjina na području kulturne autonomije, a zadovoljni su i iznosom od pola milijuna kuna izdvojenim u srpnju za manjine u slabije razvijenim područjima. Ukazano je na poteškoće u provedbi Ustavnog zakona kad je riječ o usklađivanju statuta gradova s pravima manjina na korištenje manjinskog jezika. Izraženo je i nezadovoljstvo činjenicom što u hrvatskim medijima još uvijek nema ni jedne emisije na jezicima nacionalnih manjina. Ocjene savjeta u cijelosti mogu se naći na www.nacionalne-manjine.info

DAN MAĐARA U OSIJEKU

Osijek - Mađarsko kulturno društvo Nepkor organiziralo je 12. rujna jedanaesti Dan Mađara u Osijeku. S ovom manifestacijom, kazala je **Zsuzsanna Kutin**, članica i medijska referentica Nepkora, željelo se i zahvaliti Osječanima na skladnom životu i prisutnosti Mađara u mozaiku društvenog i kulturnog života grada i Osječko-baranjske županije. Cilj je manifestacije je promocije kulturnog amaterizma Mađara, rekao je predsjednik Mađarskog kulturnog društva **Nepkor Tivadar Farkaš**. Sudionici iz 15 sela Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema prikazali su izvorne plesove i glazbu, tradicionalne običaje, rukotvorine, gastronomiju i piće.

13. ETNO SMOTRA

Rijeka - Od 13. do 20. rujna u Rijeci je održana 13. etno-smotra pod motom "Bogatstvo je živjeti u zajedništvu". Zadnjeg dana manifestacije održana je folklorna priredba u Češkom domu u čast njegova otvorenja i povodom proslave 15. go-

dišnjice djelovanja Češke besede u Rijeci. Tamo je nastupilo deset folklornih ansambala, pet narodnih orkestara i pet vokalnih grupa s ukupno 200 izvođača. U najvećem dijelu programa sudjelovale su skupine nacionalnih manjina iz Rijeke, ali nastupili su još KUD Hlubina iz Ostrave, izvođači iz zajednice Talijana iz Bala, albanski KUD Shqiponja iz Bjelovara, te KUD Petefi Šandor iz Kupusine u Vojvodini.

Tijekom etno-smotre u prostorijama Matice slovačke otvorena je izložba predmeta izrađenih od žice i tradicionalnog slovačkog obrta - drotarstva. Na etno - smotri održani su šahovski turniri, okrugli stol na temu ostvarivanja prava nacionalnih manjina, izložba likovnih radova predstavnika nacionalnih manjina Rijeke. Održan je i Festival manjinske dječje poezije u organizaciji SKD "Prosvjeta", a u okviru smotre svečano je otvoren i Češki dom T. G. Masaryka.

NEDOVOLJENI POZIVI NA NETOLERANCIJU

Zagreb - Na okruglom stolu "Demokracija i politička tolerancija" održanom u Hrvatskome saboru u povodu Međunarodnog dana demokracije, 15. rujna, saborski zastupnik srpske nacionalne manjine **Milorad Pupovac** je rekao kako je problem to što "hrvatsko društvo i društveni subjekti i dalje toleriraju ono što se tolerirati ne može", a neki se, kako je istaknuo, "susprežu ukazati na ugrozu tolerancije, kao u slučaju prijenosa koncerta **Marka Perkovića Thompsona** na Radio Splitu, gdje se čulo kako tisuće ljudi pozivaju na netoleranciju". Pupovac je rekao i da, kad je u pitanju Hrvatski sabor, posljednjih je godina zabilježen napredak, posebno u isključivanju iskaza netolerantnosti, ali da još uvijek nisu dosegli razmjenu argumenta pa im predstoji iskorak ka tome.

PREDSTAVNICI FORUMA ROMA NA JOVANOVIĆEVOM GROBU

Šibenik - Predstavnici Foruma Roma Hrvatske posjetili su 15. rujna grob člana romske nacionalne zajednice i hrvatskog branitelja **Rajka Jovanovića** kojemu je nekoliko dana prije prilikom pogreba na šibenskom pravoslavnom groblju Svetog Spasa pravoslavni sveštenik uskratio zakonsko pravo na svečani pogreb uz vojne počasti. Za života je pokojnom Jovanoviću bilo uskraćeno pravo na hrvatsko državljanstvo. Forum Roma predvođen **Kasumom Canom** je posjetio Jovanovićev grob da bi, kako su rekli, javno ukazali na diskriminaciju njihova sunarodnjaka i kako bi mu tim činom nadoknadili barem dio uskraćene časti,

te da bi tim postupkom utjecali na sprječavanje sličnih događaja u budućnosti.

SEMINAR O INKLUZIVNOM OBRAZOVANJU

Pula - U organizaciji Ureda za nacionalne manjine Vlade RH i Agencije Europske unije za osposobljavanje (ETF), od 17. do 19. rujna u Puli i na Brijunima održan je Međunarodni seminar "Inkluzivno obrazovanje u kontekstu socijalne i kulturne raznolikosti". Na seminaru, koji je za svrhu imao istraživanje uloge obrazovanja u socijalnoj inkluziji i razgovor o promicanju interkulturalnog dijaloga u zemljama jugoistočne Europe, sudjelovalo je 90 sudionika. Posebna je pozornost posvećena sveobuhvatnom školskom pristupu društvenoj i kulturnoj raznolikosti, stvaranju jednakih mogućnosti kao temelju politike u javnom obrazovanju, te obrazovanju nastavnika za interkulturalno inkluzivno obrazovanje.

NEDOVOLJNA PRIMJENA TALIJANSKOG JEZIKA

Rijeka - U sklopu Etno smotre u Rijeci je 18. rujna održan okrugli stol na temu ostvarivanja prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj i u zemljama bivše Jugoslavije. U ime Rijeke skup je pozdravio **Ernest Cukrov** koji je rekao kako se Rijeka i daleko izvan granica Hrvatske prepoznaje kao tolerantna i multikulturalna sredina, koja je kvalitetno riješila sva manjinska pitanja i da tu nema tajne jer Rijeka naprosto poštuje Ustav i zakone koji govore o primjeni manjinskih prava. Ipak, govoreći o zaštiti manjinskih jezika u Hrvatskoj, prof. dr. **Vesna Crnić-Grotić** istaknula je kako je talijanski jezik, primjerice, izvrsno zaštićen u Istri, gdje je dvojezičnost u primjeni, dok se u Rijeci odredbe o korištenju talijanskog jezika poštuju ambivalentno: autohtonost je formalno utvrđena, ali nedostaju konkretne mjere poticanja korištenja talijanskog jezika u praksi.

ČEŠKI DOM U RIJECI

Rijeka - Na Hostima u Rijeci 19. rujna je svečano otvoren Češki dom **T. G. Masaryka**, građen točno pet godina. Dom površine 1500 metara četvornih stajao je gotovo 7 milijuna kuna, a financirali su ga Grad Rijeka, hrvatska Vlada, Češka Republika, Primorsko-goranska županija, Savez Čeha, Savjet nacionalne manjine, te niz donatora. Dom ima veliku salu sa 230 sjedećih mjesta, malu salu za probe, veliki ulazni hol, prostor za restoran i kafić, 9 soba sa sveukupno 22 ležaja za goste, zatim knjižnicu s više od dvije tisuće naslova na češkom jeziku, kancelarijske prostore, tri garderobe, praonicu, garsonijeru za domara i skladišni prostor. U prostorima Češkog doma djelovat će tri folklorne grupe "Češke besede", njihov pjevački zbor, dramska grupa, lutkari i tečaj češkog jezika. Češki dom će služiti, istaknuli su govornici na otvaranju, za razvijanje i njegovanje multikulturalnosti i raznolikosti u Rijeci, i za zadovoljavanje gradskih potreba u kulturi.

SUSRETI PRIJATELJSTVA

Krk - U organizaciji **Mihaele Cvjetković**, predstavnica Srpske nacionalne manjine za Grad Krk i **Zorana Stankovića**, predsjednika Vijeća SNM-a za Grad Kastav, uz potporu Primorsko-goranske županije (PGŽ) i gradova Krka i Kastva od 18. do 20. rujna u Krku su održani četvrti "Susreti prijateljstva 2009." na kojima su sudjelovali predstavnici grada Beograda, Subotice i Niša kao i domaćini,

pridružnici srpske nacionalne manjine u PGŽ i predstavnici gradova iz te županije. Tijekom susreta organizirano je više izložaba, predstavljanja knjiga te okruglih stolova s temom gospodarske i kulturne suradnje prostora Vojvodine i Beograda s jedne te kvarnerskih gradova i PGŽ-a s druge strane. Održan je i košarkaški turnir veterana.

DESNIČINI SUSRETI

Islam Grčki - U Islamu Grčkom, poslije Zadra i Zagreba, nastavljeni su "Desničini susreti" 20. rujna. U kuli Janković Stojana predstavljen je projekt "Stara kula - novi mostovi" koji zajednički realiziraju Centar za mirovne studije, Centar za komparativno-historijske i interkulture studije Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, Srpsko narodno vijeće i Društvo prijatelja Stojana Jankovića. "U suradnji s kolegama iz Srbije, Slovenije i Italije ovdje smo kako bismo vodili dijalog s osebnim opusom Vladana Desnice, i kako bismo zajedno izradili projekt za oživljavanje kule Janković Stojana, kako bi ona služila budućem međunarodnom sveučilišnom centru ali i potrebama domaćega stanovništva", rekao je **Drago Roksandić**, voditelj Desničinih susreta. Na susretima je bio i potpredsjednik Vlade RH **Slobodan Uzelac** koji je razgovarao sa članovima obitelji Desnica o tome kako hrvatska Vlada može pomoći očuvanju kule Stojana Jankovića, toga vrijednog spomenika kulture.

BILOSNIĆEVA ZBIRKA NA ALBANSKOM

Tirana - Zbirka haiku "Kalendar sna" (Kalendari i ëndrës) **Tomislava Marijana Bilosnića** objavljena je na albanskom jeziku i predstavljena je od 21. do 25. rujna u Draču, Tirani i Elbasanu u Albaniji. Urednik zbirke je **Gaspar Serreqi**, a preveli su je albanski pjesnici **Mustafa Spahiu** iz Makedonije i Lida Lazaj iz Albanije, a izišla je u izdanju Udruge "3000 godina Za dar" i Vijeća albanske nacionalne manjine grada Zadra. Hrvatsko izdanje "Kalendara sna" tiskano je kao nezavisno izdanje u Zadru 1995., a posvećeno je pjesniku haikua **Renue Matoušek** ubijenom u Vukovaru 20. studenoga 1991.

GOVOR MRŽNJE JE PROTIV HRVATSKE

Zagreb - Srbijanski veleposlanik u Hrvatskoj **Radivoj Cvjetičanin** uručio je 21. rujna usmeni prosvjed hrvatskomu Ministarstvu vanjskih poslova zbog izjava splitskog gradonačelnika **Željka Keruma** ma HTV-u da Srbi moraju znati svoje mjesto i da Srbi i Crnogorci nisu nikad ništa dobro donijeli i da onaj tko s njima ima posla, ne prođe dobro. Prosvjedovalo je i crnogorsko veleposlanstvo u Zagrebu. Hrvatsko Ministarstvo vanjskih poslova je srbijanskom veleposlaniku odgovorio da takve izjave "smatra neprimjerenima i neprihvatljivima."

Na sjednici Sabora 23. rujna zastupnika srpske nacionalne manjine **Ratka Gajicu** zanimalo je što Ministarstvo pravosuđa namjerava poduzeti kako bi odgovorilo na niz javnih istupa kojima se Srbima poručivali da u Hrvatskoj nemaju što tražiti, kao što su ispadi liječnika iz Otočca i splitskog gradonačelnika **Željka Keruma**. Ministar **Ivo Šimonović** je odgovorio kako ne smije komentirati konkretne slučajeve, jer bi se to moglo protumačiti kao pritisak na pravosuđe, ali i da onaj tko širi govor mržnje mora znati da krši Ustav i zakone te da radi protiv Republike Hrvatske.

REGIONALNA PODRŠKA MARGINALIZIRANIM ZAJEDNICAMA

Zagreb - UNHCR i Europska komisija (EK) 22. rujna potpisali su sporazum o provedbi Instrumenta prepristupne pomoći (IPA) kojim se podržava regionalni projekt nazvan "Društvena uključenost: Regionalna podrška marginaliziranim zajednicama", a koji se već provodi u regiji. Cilj projekta vrijednog 1,25 milijuna eura, u trajanju od 18 mjeseci, odnosi se na pomoć vladama u uključivanju Roma i drugih marginaliziranih zajednica u društvo, sprečavanje apatridnosti i pružanje besplatne pravne pomoći Romima u

regiji. UNHCR sa svojim partnerima ovaj projekt provodi u BiH, Makedoniji, Kosovu, Crnoj Gori i Srbiji, a projektne aktivnosti za Rome prvi put se provode u Hrvatskoj.

Projekt se provodi u suradnji s Uredom pučkog pravobranitelja i romskom zajednicom te ostalim nadležnim tijelima. Procjenjuje se kako bi ovaj projekt mogao olakšati daljnju integraciju za otprilike 2.000 Roma u Hrvatskoj.

Naglašavajući važnost potpisivanja sporazuma, predstavnik UNHCR-a u Hrvatskoj, **Wilfried Buchhorn**, rekao je da je pitanje statusa Roma u Hrvatskoj, u usporedbi s ostalim zemljama, manje izraženo te da je vlada RH dosad uložila ogromne napore kako bi riješila pravni status Roma te njihovu punu integraciju u kontekstu Nacionalnog programa za Rome.

"Evidentiranje statusa i državljanstva ključni su koraci u poboljšanju društvene uključenosti te smanjivanju siromaštva. Oni su ujedno preduvjet za rješavanje stambenog pitanja, zdravstvene zaštite te zapošljavanja kao i jamstvo bolje budućnosti za djecu kroz obrazovanje", rekao je.

Privremeni otpravnik poslova Delegacije Europske komisije u Hrvatskoj **David Hudson** izjavio je da EK sa zadovoljstvom podržava ovaj projekt, te da je poštovanje prava manjina važan dio pristupnih pregovora.

Dva dana kasnije, 24. rujna, isti partneri su potpisali sporazum o provedbi Instrumenta prepristupne pomoći (IPA) koji podržava regionalni projekt nazvan "Regionalni program za povratke izbjeglica i pružanje trajnih rješenja izbjeglicama i interno raseljenim osobama na zapadnom Balkanu".

Cilj je projekta vrijednog milijun eura, u trajanju od 12 mjeseci, koji se uglavnom provodi u BiH, Hrvatskoj, Crnoj Gori i Srbiji, promicanje regionalne suradnje kako bi se unaprijedila održiva rješenja za preostalih 200.000 raseljenih osoba u navedenim zemljama.

JADRANKA KOSOR OSTAJE NA ČELU POVJERENSTVA ZA ROME

Parag/Nedelišće - Hrvatska premijerka **Jadranka Kosor** je 24. rujna izjavila da će ostati na čelu Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome. To je rekla prilikom obilaska i otvorenja uređenoga romskog naselja Paraga, u općini Nedelišću, u Međimurskoj županiji.

Tamo su završeni radovi na uređenju komunalne infrastrukture koje je Europska komisija financirala sa 670 tisuća eura iz programa PHARE, a Vlada RH izdvojila je dodatnih pet milijuna kuna. Osim Paraga, u Međimurskoj županiji trenutačno se uređuju još tri naselja, u što će se uložiti 3,5 milijuna eura, a Vlada RH financirat će 23 posto ukupnih troškova. U sklopu programa IPA uredit će se još dva naselja, Orehovica i Sitnice. Troškovi uređenja tih naselja su 2,5 milijuna eura, a Vlada RH sudjeluje s 833 tisuće eura.

Premijerka Kosor je u Paragu istaknula kako je ove godine izdvojeno 38,5 milijuna kuna za poboljšanje kvalitete života romske zajednice, a još 2005. taj je iznos bio 2,76 milijuna kuna. Premijerka Kosor također je rekla kako je vidljiv napredak u životu romske zajednice, posebice kad je riječ o izobrazbi budući da je broj romske djece koja polaze osnovnu školu u posljednje vrijeme učestvovala.

SRBIJANSKI KONZULAT SELI IZ RIJEKE U KNIN

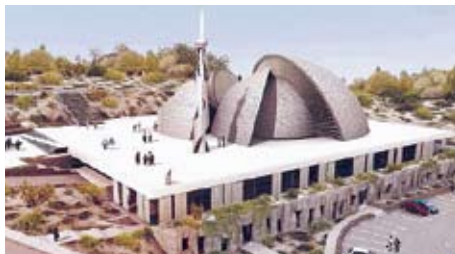
Rijeka - Primorsko-goranski župan **Zlatko Komadina** i riječki gradonačelnik **Vojko Obersnel** izrazili su žaljenje 25. rujna novom konzulu Republike Srbije **Zoranu Milivojeviću** zbog najavljene mogućnosti da se Generalni konzulat preseli iz Rijeke u Knin. Da bi se to moglo dogoditi, potvrdio je i konzul Milivojević tijekom primanja kod župana i gradonačelnika. "Točno je da je prihvaćena politička odluka u Srbiji o otvaranju konzulata u Kninu. Zahtjev je prosljeđen hrvatskom Ministarstvu vanjskih poslova i to je u proceduri. U ovom

trenutku ne mogu reći ništa više od toga", kazao je Milivojević.

Obersnel je izrazio nadu da će Generalni konzulat ostati u Rijeci. "Vjerujem da ćete kao stanovnik Rijeke osjetiti riječki duh i gostoljubivost, jer za nas su nacionalne manjine bogatstvo", izjavio je Obersnel.

U EU ŠKOLOVANJE ROMSKE DJECE I DALJE NEUSPJEŠNO

Bruxelles - Gradonačelnici i lokalne školske vlasti u zemljama centralne i istočne Europe još uvijek drže romsku djecu u izolaciji, bez obzira na politike koje su usvojene na nacionalnom nivou, upozorila je na nevladina organizacija sa sjedištem u Budimpešti Roma Education Fund. **Mihai Surdu**, iz Roma Education Fund-a, izjavio je na EU platformi organiziranoj 28. rujna u Bruxellesu sa ciljem poboljšanja pristupa romske djece obrazovanju, kako se visok postotak romske djece nikad niti ne upisuje u škole. "Platforma bi trebala uključivati zapošljavanje, zdravstvenu zaštitu, stanovanje, pristup pravnoj pomoći i mjerama protiv zločina iz mržnje i nasilja usmjerenog prema Romima," navodi se u izvaji Koalicije romskih nevladinih organizacija. Ova krovna organizacija koja okuplja nekoliko udruga koje se bave problemima Roma pozvala je i na osnivanje specijalnog tajništva pri Europskoj komisiji koje bi se bavilo ovim problemima.

KAMEN TEMELJAC ZA ISLAMSKI CENTAR I DŽAMIJU

Rijeka - Kamen temeljac za gradnju islamskog centra i džamije položen je 3. listopada na Rujevići. Budući Islamski centar zauzimat će oko 3.500 netto četvornih metara. Molitveni dio će moći primiti oko 1500 vjernika, a u vrijeme velikih praznika moći će se prilagoditi i za tri tisuće vjernika. Njegova izgradnja trajat će oko dvije godine, predviđa se da će biti otvoren krajem 2011. godine. Da bi desetak tisuća muslimana iz Rijeke, i gravitirajućih joj područja, imalo svoj centar, Islamska zajednica morat će osigurati od osam do deset milijuna eura za njegovu izgradnju.

Gradić će se prema idejnom rješenju kipara **Dušana Džamonje**, imat će minaret visok 23 metra, i, kako kaže predsjednik Islamske zajednice u Hrvatskoj, muftija **Ševko ef. Omerbašić**, mnogo će značiti za identitet riječkih muslimana: Bošnjaka, Roma, Albanaca, Turaka... Bit će to drugi Islamski centar u Hrvatskoj, uz zagrebački, te pored zagrebačke i one u Gunji, treća džamija.

SKUPŠTINA "KALJINE"

Rijeka - Kulturno-prosvjetno društvo Rusina i Ukrajinaca "Kaljina" Rijeka 5. listopada je održalo izbornu skupštinu na kojoj je za predsjednicu izabrana dr. **Slavica Dudaš**. Unutar društva najaktivnija je pjevačka skupina, a djeluje još i glazbena sekcija. Planiraju se pokrenuti i kinofoto sekcija, te sekcija novih medija u kulturi. Društvu su odobrena i sredstva za financiranje nastavnika ukrajinskog jezika.

AKCIJSKI PLAN POSTAO JAVAN

Zagreb - Hrvatska vlada je skinula oznaku tajnosti s Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina tako da se od 9. listopada taj dokument može vidjeti pod razno na vladinoj web stranici www.vlada.hr Ukiđanje tajnosti s tog dokumenta zatražio Savjet za nacionalne manjine na svojoj 33. sjednici.

DŽAKULA PREDSDJEDNIČKI KANDIDAT

Zagreb - Predsjednik Srpskog demokratskog foruma (SDF) **Veljko Džakula** najavio je 9. listopada da će se kandidirati za hrvatskog predsjednika. Kaže da mu je cilj homogenizirati biračko tijelo srpske nacionalne manjine. Džakula je predsjednički kandidat Demokratske partije Srba (DPS), Srpske narodne stranke (SNS) i Nove srpske stranke (NSS), stranaka koje su inače najavile svoje ujedinjenje. Rekao je da se posebno zalaže za dosljednu primjenu zakona, posebno Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, ekonomski razvoj ratom poharanih područja i stvaranje preduvjeta za povratak izbjeglog stanovništva.

SPORTSKE IGRE TALIJANSKE UNIJE

Poreč - Oko 700 pripadnika talijanske nacionalne manjine i njihovih prijatelja iz njihove 32 zajednice Hrvatske i Slovenije od 9. do 11. listopada u organizaciji Talijanske unije sudjelovalo je svojim 18. sportskim igrama.

PROSLAVA ZAVNOH-a

Plaško - U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Ogulina i Vijeća srpske nacionalne manjine općine Plaški 11. listopada je svečano obilježena i proslavljena 66. wobljetnica Drugog zasjedanja ZAVNOH-a koje je održano 1943. godine u Plaškom.

PRIJEDLOG DA SVE MANJINE BUDU U USTAVU

Zagreb - Saborski Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina podržao je 13. listopada Odluku o pristupanju promjenama Ustava te nacrt prijedloga promjene Ustava. Vlada predlaže da se u preambulu Ustava, uz dosadašnjih deset tzv. autohtonih nacionalnih manjina, ponovno uvrste i Bošnjaci i Slovenci, a prihvaćen je prijedlog **Nazifa Memedija** da se u Ustav uvrsti preostalih deset manjina, one koje upravo on zastupa u parlamentu - bugarsku, poljsku, romsku, rumunjsku, rusinsku, rusku, ukrajinsku, tursku, vlašku i židovsku.

OSUDA DIVLJANJA U VARAŽDINU

Zagreb - U povodu uvredljivog navijanja dijela hrvatskih navijača za vrijeme utakmice između mladih reprezentacija Hrvatske i Srbije u Varaždinu 13. listopada objavio se i Savjet za nacionalne manjine RH koji je u svom priopćenju najoštrije osudio vrijeđanje i javni govor mržnje upućen pripadnicima srpske nacionalne manjine u RH tijekom odigravanja te utakmice. "Izvikivanjem slogana 'ubi, ubi Srbina', 'za dom spremni', pjevanjem krajnje šovinističkih pjesama, nisu samo vrijeđani pripadnici srpske nacionalne manjine, već i cjelokupna politika Vlade RH, kao i odlučna politička volja da se u Republici Hrvatskoj i afirmira politika suživota, tolerancije, multikulturalizma, multikonfesionalnosti, prava nacionalnih manjina, te uvažavanje drugih i drugačijih", kaže se u priopćenju kojeg potpisuje predsjednik Savjeta **Aleksandar Tolnauer**.

STINA NOVINSKA AGENCIJA

izdavač: **STINA d.o.o.** Split

Šetaliste Bačvice 10, 21000 SPLIT, Croatia

tel/fax: ++385/21/321-421, 488-945

e-mail: stina@zamir.net & stina@st-t-com.hr

internet: www.stina.hr

direktor: Goran Vežić

glavni urednik: Stojan Obradović

Manjinski forum

ISSN: 1334-7969

Tisak: ARAK, Omiš